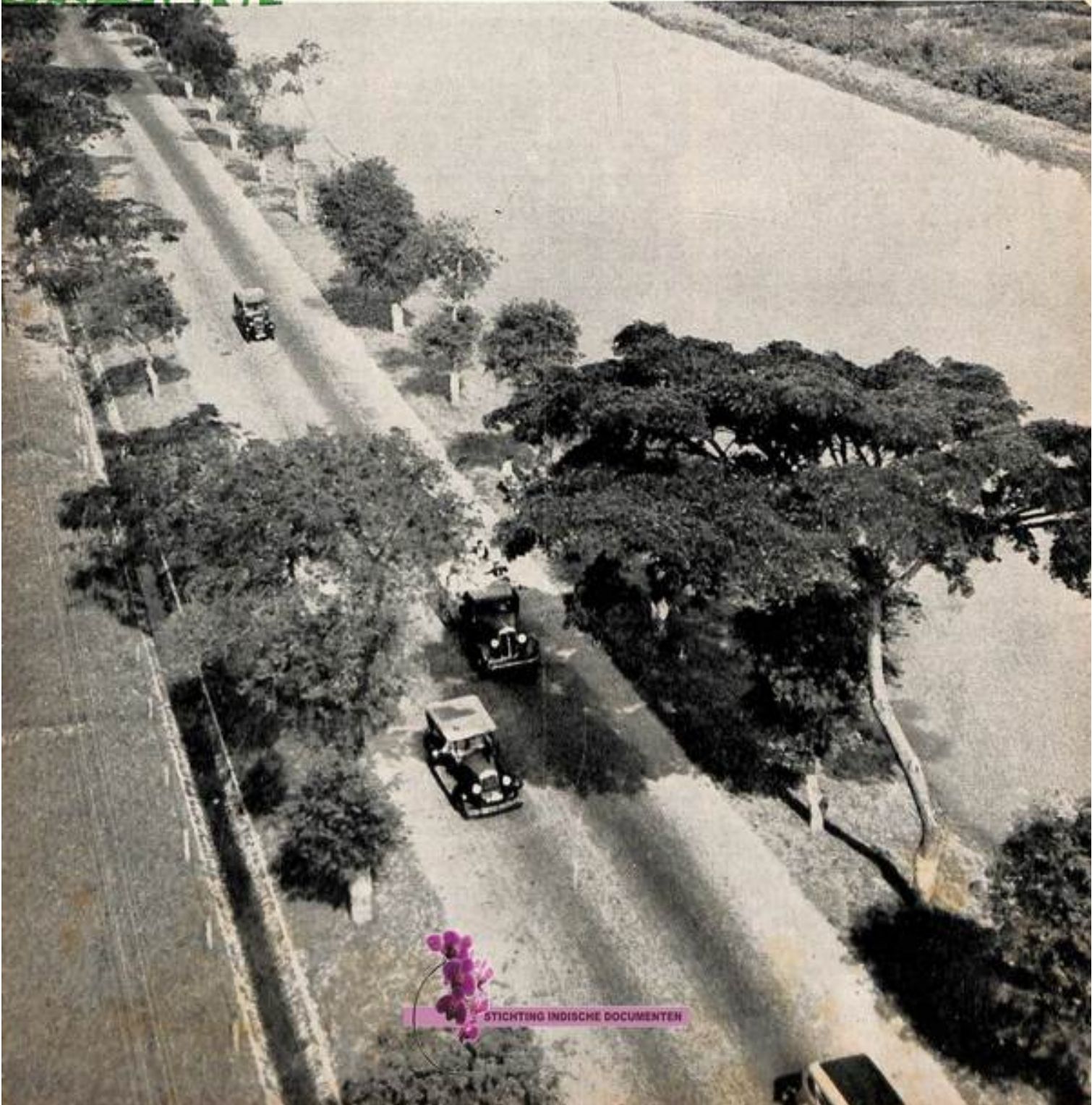

30 MAART 1962 - 50 CENT

تونس تونس

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Meelezen

„Als mellezer hoef ik natuurlijk geen antwoord van U te verwachten. Mijn argument „ik kan het niet betalen“ is blijkbaar niet steekhoudend gebleken. Waar ik niet in behandeling kom, zal ik dus ook maar anoniem blijven. Maar als waar mocht zijn wat U verbaaldelijk als steek onder water debiteert, waarom vraagt U zich niet af, hoe het komt dat er zoveel mellezers zijn die niet willen betalen of niet mee willen doen? Wat geeft Tong-Tong werkelijk voor die kostbare harde tien gulden per jaar?”

1. Over anonieme brieven hebben allerlei mensen zo hun mening. Hoeft niet in discussie te komen, Verandert toch nooit.

2. Normaal worden ze inderdaad niet behandeld. Aangezien deze mellezer echter meent te spreken namens de duizenden mellezers die er werkelijk zijn, wijken wij af van onze regel, al stellen we uitdrukkelijk vast dat wij er van overtuigd zijn dat zijn mening niet door alle mellezers wordt gedeeld.

3. Anonieme briefschrijvers kunnen uiteraard nooit antwoord krijgen. Vele mellezers weten echter uit ervaring, dat wij a. ook hun brieven beantwoorden, b. ook hen helpen als ze in nood zijn en wij helpen kunnen. Ook U weet dat.

4. We weten niet wat U met „steekhoudend“ bedoelt. Dat bepaalt U toch? Een blad heeft evenals schoenen, een das, een carbonade, uw werkkraft, een bepaalde kostenberekening. Men zegt toch ook niet: „Carbonaden zijn te duur, dus ik eet ze maar gratis bij buurman mee, want mijn argumentatie dat ze te duur zijn, is niet steekhoudend“. De keuze van welke zaak ter wereld ook wordt bepaald door wat men *erfor* over heeft; hoe méér dus, hoe hoger zaak. Overigens hebben wij mensen die ons duidelijk maakten dat ze niet zoveel konden betalen vaak genoeg een abonnement gegeven tegen gereduceerd tarief. Maar ook hier móeten limites zijn natuurlijk! Wij weten wél dat veel mensen heel goed weten dat hún argumentatie niet zo steekhoudend is!

5. Op elke evenwichtige en logische opinie van mellezers hebben wij altijd prijsgesteld. Wij horen ze alleen niet.

6. In deze vrij welvarende samenleving moeten wij toch werkelijk afleren om van elke gulden die wij neertellen te vragen: „Wat krijg ik ervoor?“ (opgeheven hand), maar *wat gééf ik ervoor*. Tong-Tong doet zeer veel goed aan zeer veel mensen, niet (alleen) in „ping“, maar dit blad geeft troost, vertrouwen, hulp, vriendschap en de mogelijkheid om vrienden en compagnons te winnen. U begrijpt dat in een vriendenkring van 20.000 (dus als deze mellezers actief meedoen) veel meer gegeven kan worden dan in een kring van 10.000.

7. Wij hebben geen hekel aan mellezers. We weten dat dit een onschuldige gewoonte is die wij uit Indië hebben overgehouden (Hollanders zijn geen leners en uitleners; althans niet van lectuur. Dat is niet „skakker“, dat is besef van opbouw). We betreuen het alleen dat door dit mellezen zoveel tekort gedaan worden aan derden.

8. Ergens zit toch een foutje in dat lenen dat U niet kunt wegcijferen: met al dat lenen raakt U in de schuld. Heeft U geen schuldgevoel? Wat leent U ons terug? Betaalt U de helft van het abonnement van uw lezer? Als U in ruil voor het gratis „weglezen“ bij uw vriend hém ook veel gratis terugdoet, bent U nog steeds niet helemaal quitte, want wat doet U voor alle andere lezers van Tong-Tong terug, die meehelpen mogelijk maken

dat U gratis leest?

9. Als er inderdaad zoveel fout is aan Tong-Tong, waarom leest U het dan toch? Zeker niet om U alleen maar lekker op te jatten over ander mans gebreken, maar toch ook op zijn minst om iets ondefiniceerbaar goeds. Is dat geen betaling of waardering waard? En laat ons aannemen dat aan Tong-Tong letterlijk álles fout is, is het zich zacht spiegelen aan de fouten van een ander geen tien gulden per jaar waard?

10. De duizenden hardnekkige mellezers maken dat wij beneden een bepaald oplagecijfer blijven, waardoor wij adverteerders verliezen. Uw mellezerschap berokkent daardoor schade in duizenden gulden ten nadele van onze lezerskring, rechtstreeks dus ook aan de abonnee van wie U dit blad leent. Staat daardoor uw vriendschap eigenlijk niet een beetje scheef? En als die abonnee dus blijkbaar tóch zo'n beste kerel is, is het feit dat er duizenden van die beste kerels zijn, eigenlijk toch ook niet een bewijs dat U bezwaren eigenlijk berusten op een zekere vooringenomenheid en dat er aan dit blad toch heus wel waarden zijn, die een argument waard zijn?

11. Schrijf gerust terug. Geen kwade vrienden. Als andere mellezers het niet met U of mij eens zijn, schrijf gerust! T.R.

Tong-Tong verschijnselen

„Al is het dikwijls lastig kind van twee werelden te zijn, ik ben er trots op Indonésisch en Nederlands bloed in de aderen te hebben, in de vaste overtuiging van beide de beste karaktertrekken te hebben overgeërfd (dit is maar gekheid, hoor). Maar ik ben goede vrienden hoor, met Indischen die dan opeens wat anders willen zijn: „Jeder muss auf eigener Façon selig werden“, zei Frederik De Grote.“

KOFFIEBOON

We plaatsen dit brieffragment omdat zo bij uitstek scherp het karakter van de Tong-Tong-lezer ermee getekend wordt; een ander te gunnen om te denken wat hij wil. Dat maakt de bestaansstrijd wél moeilijker in een maatschappij, waarin politiek, religieus, sociaal en cultureel zo graag de baas gespeeld wordt over anderen. Veel Indische mensen (blank en bruin) horen tot de „assimilatie-evangelisten“, de „anti-emigranten“, de „anti-Indonésiers“, enz. enz. en willen dat andere mensen óók zo denken. Zijn dan uit dien hoofde „principieel“ en verwerven Tong-Tong, dat zij alleen maar gratis bij een kennis willen lezen.

Ik heb een goede vriend, bij wie elke maand omtreks de 15de en 30ste een vriend komt mampirren om de laatste Tong-Tong te pakken en die vervolgens in diepe stilte uit te lezen tot de laatste letter. Daarna tracteert hij de familie een uur of langer op ongezouten critiek op Tjalie en Tong-Tong. Om dan tevreden weer weg te gaan. Als TT een paar dagen te laat komt, is hij bijna over z'n toeren van woede en voorspelt somber de ondergang van zijn gehate blad.

Zulke mensen veroordelen? Wie ze goed kent, vindt vaak binnenin teleurgestelde, gekwetste, enzame of lege mensen. Ze hebben vrienden hard nodig. Zelfs Tong-Tong is voor hen een vriend, omdat dit blad — zelfs in zijn onaanzwaarbare opvattingen — een goede bekende is. Het geld dat zij ervoor verd... uit te geven, moeten wij extra opbrengen. En dat gebeurt. Gekke Indische samenleving, ja? Zeker ook daarom: win nóg meer abonnees opdat wij nóg meer medelezers een plezier kunnen doen.

BIJ DE VOORPLAAT

Dit is voor verreweg de meesten van ons de laatste weg geweest, waarlangs wij reden in Indië (of Indonésie): de weg van Batavia (Djakarta) naar Tandjoeng Priok. Hoe hebben we deze laatste rit beleefd? Met bitterheid omdat het goede definitief voorbij was en nooit meer terug zou komen? Met (voor de gepensioneerden vóór de oorlog) een gevoel van lichte weemoed omdat aan alles een einde komt? Met een vrolijk „tot ziens“ van hen die overstuigd waren terug te komen? En voor hoereven kan deze weg „een weg terug“ worden? Geen van ons allen is nog dwaas genoeg om te denken dat deze weg ooit weer een weg kan zijn naar „tempo doeloe“. Maar voor allen is deze weg toch gebleven een symbolische weg naar hersteld begrip, herstelde vriendschap. Mensen die nooit weggeweest zijn uit hun vaderland, kunnen zo'n weg niet. Nergens ter wereld. Ze weten niet hoe een geest, een denk- en droomleven er alle dagen mee gevuld kan zijn. Ze noemen het geringschattend „heimwee“. Ze weten niet dat elke weg, die ergens ligt als een afscheid, ook een weg kan (en moet) zijn naar een „welkom“. De poort waaraan eens weer mensen kunnen staan met een prop in de keel en een traan in het oog om een herwonnen vriendschap. Omdat over ras, kleur, religie, beschaving en ideologie heen een brug hersteld is van menselijkheid, van een hogere orde.

Foto uit: „The Java Gazette“

Tong Tong

6e JAARGANG No. 18

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 542.542 - Giro 6685

Verschiént:

de 15de en 30ste van elke maand
Prijs: per nummer ..... f 0.50
per kwartaal ..... f 2.50
per halfjaar ..... f 5.—
per jaar ..... f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT

ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:

p. luchtpost: f 43.-; p. zeepost: f 15.-

Nieuw-Zeeland, Z.d. Afrika, Brazilië:

p. luchtpost: f 33.-; p. zeepost: f 15.-

Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:

p. luchtpost: f 27.-; p. zeepost: f 15.-

Suriname, Antillen:

p. luchtpost: f 21.-; p. zeepost: f 15.-

West-Europese landen:

p. luchtpost: f 15.-

Agente voor Canada: Mevr. E. le Sueur-

Zimmer, 1 Richview Side Road, RR 1

Islington, Ontario, Canada.

Agent voor Amerika: Roy J. Stevensz,

7919 Chatfield Ave, Whittier, Cal.,

U.S.A.

Uitgave GAMBIR

Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van
TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te waken voor de TROPENGORDEL.

Boleh bilang tevreden . . . ?

„Waarom van de 10.000 naar de 20.000, Tjalie? Is 10.000 niet genoeg? Is ook dit niet een vorm van hebzucht? Ik val niet aan; ik zoek naar opheldering”.

v. d. WAAL

„No bad feelings”. Als de 10.000 een gegarandeerde constante was, zou ik inderdaad niet meer hoeven zoeken. Een aaneengesloten vriendenkring van 10.000 is inderdaad prachtig! Maar de 10.000 zijn geen constante! Door sterfte, door vertrek, door kommersielle omstandigheden, door de afgedwaalde sterkere interesses, door de ontevredenheid en door doodgewone moeheid vallen steeds abonnees af.

Elk blad ter wereld, elke producent van gebruiksaankomen, elke religie zelfs is aan deze „wet” onderhevig.

Als Tong-Tong, als elke arbeidsgroep ter wereld, niet continu streeft naar nieuwe uitbouw en opbouw, is onverbiddeijk achteruitgang en ondergang het gevolg.

Lees maar regelmatig de handelsberichten, koersschommelingen, politieke activiteiten, hoe alles wat maatschappelijk staat, schommelt, ups and downs heeft. Wie zich gezapig koestert in een bereikt resultaat en niet waakzaam blijft, gaat ten onder. Tong-Tong moet dus een „richtgetal” kiezen van 20.000. Op zijn minst blijven wij gelijk (en leven!) en op zijn best bouwen wij zo'n reserve op, dat wij lelijke klappen het hoofd kunnen bieden. Vergeet niet dat Tong-Tong een zelfstandige ondernemer is, die net als de patates frites verkoper om de hoek moet streven naar topverkoop elke dag wees om de slechte dagen te kunnen opvangen. En dat ook grote maatschappijen als Shell, KPM, Unilever constant moeten vechten tegen concurrentie, tegenslagen, afzwakking van populariteit om niet ten onder te gaan.

U bent vrij waarschijnlijk in loondienst bij het Rijk of een vrij sterke maatschappij. Als U een „schaalverhoging” krijgt van f 425 naar f 450, kunt U misschien zeggen: Boleh bilang tevreden”. En als God uw werkgever spaart en uw harde gulden, kunt U inderdaad tevreden zijn. U zegt misschien: „Te deksel! Ik werk toch voor die f 450? „Die patates frites verkoper ook, Shell ook, Tong-Tong ook. Maar wij dragen de volle risico van andere gevaren dan die van de verhouding werkgever-werknemer sadja. Op een terrein, waar werknemers misschien niet helpen kunnen, maar in elk geval de werkgever vaak niet schuldig hoeft te zijn. De piloten van de KLM schieten niet tekort, maar de bestaansstrijd van de KLM tegen andere luchtvaartmaatschappijen kan duizendmaal gevaarlijker zijn dan de onslagkwestie van personeel.

Tong-Tong is nu inderdaad een boompje geworden dat de tuinman

vrij aardig kan ontberen. Maar tegen stormen, droogte, schadelijke insecten moet dat boompje zich nu maar zelf leren verweren: elk blaadje, elk wortelpuntje, elk stukje schors. Uw continue mede-activiteit (graadmeter voor uw maatschappelijke bewustheid) gaat nu een rol spelen. Uw blad is niet behouden als U trouw uw abonnement betaalt. De verdwijnde abonnementen maakt U daar niet goed mee. Kijk bij alle Nederlandse en buitenlandse bladen maar naar de continue wervingsacties (zelfs bij de periodieken met een miljoenenoplaag als Time) en ook hún strijd tegen gratis meelezers. Als U gelooft in een goede zaak, welke goede zaak ook, dan eist dat voortdurende waakzaamheid en activiteit. Als U gelooft in de goede zaak van Tong-Tong, stuur dan deze maand nog een nieuwe abonnee op!

Hoe goed het wie of wat ook gaat ter wereld het is voor alles en allen „erop of eronder”, „to be or not to be”. „Boleh bilang tevreden” is helaas vaak de eerste stap naar de ondergang.

REDACTIE

Over het weg zijn van Tjalie

„Hemel Tjalie! Ik dacht dat je allang weg was!” Die verbaasde nitroep heb ik de laatste maanden zeker wel tientallen malen gehoord. Veel lezers schenen te denken dat ik sinds oktober al in Amerika zat!

Tegen één van hen zei ik: „En ik dacht dat je prompt zou bedanken als ik weg zou gaan, omdat dan toch alles wel in mekaar zou denderen! En je hebt dit jaar je abonnement verlengd!”

„Ja, nou — b'm — ik heb het eigenlijk automatisch gedaan”, bromde hij, „eene — aan de ene kant heb ik toch ook gelijk: dat Tong-Tong niet in mekaar gedrukt is komt omdat jij niet bent weggeweest...” (Nietwaar, Willy?)

Ik heb een hele poos over dit gesprek nagedacht en wil er nu met U ook over praten (eerlijke gedachtenwisseling is onontbeerlijk voor een goede Tong-Tong). Op de eerste plaats heb ik dus geconstateerd dat ook de „voorgenomen bedankers” toch abonnee zijn gebleven. Ook al is dit „zuiver automatisch” gebeurd, dan is er toch iets belangrijks tot stand gekomen: Tong-Tong is een wezen geworden dat op eigen benen staat, want als men automatisch abonnee blijft (en desnoods ook alleen maar automatisch leest), dan zorgt men ook automatisch voor het overeind blijven van Tong-Tong... m.a.w.: de tuinman hoeft het jonge boompje niet meer overeind te houden: er zit uit zichzelf al fut, levenslust en

groeiverlangen in. Hiermee is een verklaring bewaarheid, die ik al bij de oprichting van Tong-Tong deed horen: „Tong-Tong is niet de gedachte van Tjalie, maar van elke Indischman. Krijg je ze eenmaal bij mekaar, dan steunen en sterken ze elkaar en de zaak groeit door, ook ver voorbij mijn aanwezigheid en zelfs voorbij mijn leven. Howgh”. Het is zo.

Misschien zijn er lezers die denken: „En toch heeft die Willy gelijk, want Tong-Tong is overeind gebleven omdat Tjalie er was”. Ook dat is niet waar: op de eerste plaats ben ik ettelijke malen weggeweest, variërend van veertien dagen tot drie maanden toe. Wie met Tong-Tong correspondeert, zal gemerkt hebben dat diverse werkterreinen al geruime tijd onder de hoede staan van anderen. En goed!

Tong-Tong is al veel langer dan U denkt een blad van U, en veel minder een blad van mij. Meer dan ooit betekent dit dus ook dat het overeind blijven en groeien van Tong-Tong een gemeenschappelijke zaak is en dat achteruitgang moeilijk meer „de schuld van Tjalie” kan zijn, maar een tekort aan „tenaga” van velen. Nogmaals: als tienduizend mensen maar een pinkje eendrachtbesef en ondermingslust hebben en verder een heel lichaam vol egoïsme, onverdraagzaamheid en eigenwijsheid, dan nóg staan wij onwrikbaar als wij die tienduizend pinken „samboungen” en

(Lees verder volgende pag.)

U kunt nu voor al Uw drukorders ook terecht bij

Tong Tong

Wij nemen de grootste en ook de allerkleinste (visitekaartjes, briefpapier, etc.) orders aan.

Bestellingen en informatie te richten aan: De Redactie

- ★ U betaalt niets meer dan waar ook
- ★ Er wordt aparte aandacht aan Uw werk besteed
- ★ U helpt Tong Tong opbouwen

DE REDACTIE.

DE KLEINE MOORDENAARS

Sinds ik bij de Redactie van Tong-Tong ben, zijn mij verschillende dingen opgevallen. Het is alsof je als „nieuwlichter“ intensiever waarneemt, scherper reageert op indrukken die op je af komen. Uit brieven en gesprekken proef je de geaardheid van de lezers. Een heel bijzondere lezerskring. Een wonderlijke mengelmooie van alle gezindten, alle maatschappelijke niveau's, alle mentaliteiten van een sterk gemengde groepering.

Verbonden, geboid door één gedachte: de Tong-Tong-gedachte. Een streven dat zo moeilijk in woorden is te vangen; een begrip dat staat voor hulpbereidheid over enge grenzen heen, ruim menselijke verbondenheid. Hecht gefundeerd op waarden die vele generaties lang beproefd en als een tweede natuur geabsorbeerd zijn; de behoefte om die levensbeschouwing uit te dragen, door te geven aan anderen. Een ideaal dat de groep homogeen maakt, positief gericht houdt. De vreemde samenstelling is op een merkwaardige manier haar kracht.

Diezelfde heterogeniteit maakt de groep ook uiterst kwetsbaar voor listige langzaam dóórwerkende aanvallen, geniepige hatelijkheden. Een verschijnsel dat je in iedere samenleving iedere groepering aantreft. Ook onze eigen groep is daar niet vrij van! Een rechtstreekse openlijke aanval kan je pareren en het is zelfs vaak zo, dat je de tegenstander (ondanks lijnrecht tegenover elkaar staande opvattingen) een grote dosis respect niet kan onthouden, en dat gevoel is wederzijds.

De onzichtbare slinkse ataques zijn oneindig veel gevaarlijker, traag inbijtend als langzaam werkend vergif. Ze kunnen een onherstelbare ravage aanrichten, zelfs dodelijk zijn. Het gevaar is niet denkbeeldig, het is bittere realiteit!

Het komt om de hoek kijken in verdachtmakingen, in het langs de neus weg lanceren

van afbrekende kritiek. Het besluit ons in wrevelige opmerkingen, in onderlinge onverdraagzaamheid, in anonieme scheldbriefjes. Ze zijn als microben deze kleine moordenaars. Je kunt ze met het blote oog niet zien; diep in de weefsels doen ze hun duister werk, vernietigen cel na cel tot het hele weefsel onherroepelijk is beschadigd. Het begrip „vedchten met open vizier“ zijn ze niet bij machte te interpreteren, laat staan in de praktijk te brengen! En net als microben zijn ze moeilijk uit te roeien.

De enige afweer is ons zo goed mogelijk immuun te maken door ons steeds weer te realiseren dat het gevaar bestaat, door ons te verzetten tegen negatieve inblazingen. Vóór je het weet hebben de microben hun werk al gedaan.

Gelukkig is de kern van onze groep nog niet aangetast. Dat blijkt uit vele brieven, dat springt glashelder uit dit fragment van een schrijven van S. A. Weyrich:

„Ik ben het met Tjalie eens. Laten we vooral niet met modder gaan smijten, maar het moete en goede in onze besinning terugroepen en doorgeven aan onze kinderen. Toen ik nog een klein meisje was, zei ik eens tegen een goede vriend: „Ik doe wel vaak wat goeds, maar daartegenover veer zoveel verkeerd dat al het goede weer teniet wordt gedaan“. „Het kwade kan men soms nog wel goedmaken“, zei hij, „maar het goede blijft eeuwig bestaan“.

Ik geloof inderdaad dat Tong-Tong een taak heeft te verrullen en dat onze groep er het meest mee gediend is, zoveel mogelijk opbouwend te zijn.“

Deze trouwe zoonnet vertolkt in een paar rake zinnen de gedachten en gevoelens van de „backbone“ van Tong-Tong. Het gevaar bedreigt juist het goede deel van onze groep, dat zo gauw geneigd is de schouder op te halen in de trant van: „Ach, zó erg is het niet, dat loopt wel los, wij zijn er toch zelf bij!“ Deze houding is de achilleshiel van ieder weldenkend, ieder argeloos mens! Niet ons blad loopt chronisch gevaar, maar de hand die ons tezamen houdt. Laat ons op onze hoede zijn voor de listen en lagen van de kleine sluipmoordenaars, ieder in zijn eigen kring en omgeving. De kern van onze groep mag niet ondergraven worden, daar is ze te mooi en te gaaf voor. Zij is de inzet van al onze krachten honderd maal waard!

MAUS RUGEBREGT

Attentie Bandoengse Kwekelingen

Toen we het vorige jaar in mei onze gedenkwaardige reünie in Den Haag hielden, zullen velen van ons klasgenoten en kennissen hebben ontmoet, die ze meer dan 10 jaren niet gezien hadden. Dan kwamen de verhalen los, en hoe..... Sobere, spannende, tragische, humoristische. Zelfs van verre oorden als de West, Nieuw Guinea, Amerika, Singapore en Australië kwamen de verhalen. Wat jammer, dat al deze verhalen verloren kunnen gaan. Verhalen uit een historisch tijdperk. Immers voor 't eerst in de geschiedenis maakte een Aziatisch rijk in grote aantallen krijsgesvangenen uit de Westers koloniserende volken. Daarna gaven in grote aantallen leerkrachten les in een taal, die hun moedertaal niet was enz. enz.

Er zou best veel stof gevonden kunnen worden om een pocket-boek met short-stories samen te stellen.

Daarin zouden dan de jaren beschreven kunnen worden, vanaf het eindexamen tot en met 1961, het jaar van de REUNIE.

Niemand hoeft daarbij een blad voor zijn of haar mond te nemen. Bepaalde misstanden TOEN en NU kunnen gerust scherp op de kortel worden genomen. Juist in het SUBJECTIEVE ligt wellicht de grote waarde van zo'n bonte verzameling short-stories. Door de veelheid, kan de lezer de ware toedracht, het gulden middenpad zien (hopen we).

We zouden onder een pseudoniem mogen schrijven, waarvan alleen een te benoemen „Redactie Commissie“ de ware auteurs kent. De titel van de pocket zou b.v. kunnen luiden „Een kweekschool zwermt uit over de aardbol“. Zo'n pocket zou een waarachtige posthume hulde zijn aan onze onvolprezen Dick de Hoog, aan wiens streven het immers te danken is, dat we het onderwijzers-diploma in onze zak hebben.

Auteurs worden verzocht hun bijdragen te zenden aan de Redactie van „Tong-Tong“ onder het motto „Bandoengse Kweek“ (in de linkerbovenhoek van de enveloppe). Degeven die zich beschikbaar willen stellen voor

de redactie-commissie — en dit graag zo spoedig mogelijk! — kunnen zich eveneens opgeven aan de Redactie van dit blad.

Men heeft de ervaring dat juist onderwijzers moeilijk te bewegen zijn tot het opschrijven van opstellen. Welnu oud-Tjikoedapateubers en oud-Papandajanlaners laten we hierop een uitzondering maken, zodat Tong-Tong, onder wiens supervisie het één en ander tot stand kan worden gebracht, overstroimd wordt met HET opstel van uw LEVEN over uw eigen leven.

J. Ch. HETHARIA

Vanzelfsprekend bevelen wij bostenstaande oproep van de heer Hetharia warm aan! Onze Indische onderwijzers vormen immers een heel aparte categorie van leerkrachten, die les gaven aan kinderen van verschillende rassen, godsdiensten en levensgewoonten. Onderwijzers die niet alleen hun strikt pedagogische taak uitvoerden, maar zich bovendien wisten aan te passen aan de geaardheid en mentaliteit van andere bevolkingsgroepen. Zij hebben prachtig werk gedaan, en het is de moeite waard hun ervaringen en belevenissen vast te leggen als een leerrijke ervaring en in dit speciale geraal bovendien als een tribuut aan de man die zoveel voor de Indische groep tot stand heeft gebracht: Dick de Hoog. Wij vertrouwen erop, dat de „A.E.V.-Kwekelingen“ en maar zullen reageren! Veel succes toegewens!

REDACTIE

OPROEP!

ATTENTIE OUD-LEERLINGEN VAN DE

I.E.V. KWEESCHOOL BANDOENG

De tweede reünie van onze IEV Kweekschool zal gehouden worden op tweede Pinksterdag, dat is maandag 11 juni a.s., in het gebouw „DE VERENIGING“, Willemstraat/Kazernestraat 38, te Den Haag.

Meldt U zo spoedig mogelijk voor zover U dat nog niet gedaan heeft bij de onderstaande adressen:

J. M. L. HAYE, Roggekamp 320, Den Haag;
J. Th. LATUPERISA, Boele van Hensbroeklaan 20 Den Haag.

Vervolg van pag. 3

vormen tot een zuil van eendracht en constructiezin. Houd al uw persoonlijke inzichten in religie, politiek, sociaal en cultureel in uw eigen kring, vereniging of gemeenschap, maar wees in Tong-Tong een bondgenoot van de tienduizend. Wij zullen allen samen wél varen.

Dit moet gezegd, omdat ook Tong-Tong slechte tijden tegemoet kan gaan. De kranten leren ons voortdurend van rampen, twisten en ineenstortingen. Grote periodieken storten ineen, grote maatschappijen gaan over de kop of komen in ernstige nood (de KLM!), regeringen wankelen op hun zetel. Waarom zou Tong-Tong gespaard blijven?

Wij ouderen en veel door het leven geslagen mensen weten dat de mens niet behoed kan worden voor tegenspoeden. Dat er geen systeem bestaat dat ons eeuwig gelukkig maakt. Maar we weten ook dat geloof in het goede, vasthoudendheid en moed ons door alle slechte tijden heen helpen.

Kijk, we hebben een bond van tienduizend mensen. Mensen zoals U. Met gebreken, maar ook met goede kanten. Als wij althans in de Tong-Tong-kring niet toegeven aan de neiging tot verdeeldheid, aan twist en vertwijfeling, als we dit draadje van vriendschap met Tong-Tong vasthouden en zorgen dat we tienduizend draden bijeen houden, dan kunnen de stormen in het leven ons minder deren. Poekoel teroes!

T.R.

1 + 1 = 2+

... dooernstige modelschutter ...

Hoe zou je dat kunnen vergeten

Vroeg in de morgen met de munitieploeg in taxi's naar Goenoeng Sari. En dan sjouwen met de zware onhandige schijven door de klei; na de oefening nog een keer. Nog niet de mars terug naar de halte van de stoomtram. In de kokendhete zon weet je pas, wat warmte is. Eerst beginnen je voeten te branden in de compiesschoenen, die bij ons infanterie-schoenen heten. Nu stijgt de hitte op langs je benen, je lijf; het is net of je vingers opgewonden zijn, je kop voelt tweemaal zo dik als gewoonlijk. In het allervoerste rot van vier hebben ze Manuel neergepoot. Na de eerste twintig meter is Manuel afgezakt naar het tweede rot; een medelijdende kameraad heeft z'n geweer overgenomen. Successievelijk belandt Manuel in alle rotten van de eerste sectie, wordt liefderijk opgenomen in de tweede, in de derde en op het allerlaatst loopt hij met de korporaal-ziekverpleger mee. In de angst wachten een paar teilen ijs stroop, door de zorgzame zeuntjes klaargemaakt. Na het verlossende „Ingerukt... mars“, storten we ons op de verfrissing, terwijl de zeuntjes half geamuseerd toekijken, hoe het in de kelen gist.

Daarbij vergeleken is deze schietoefening op Soenter in 1947 een plezierig uitje. Heen en terug met de truck; schieten zijn wij, ouwe

miels niet verleerd; schertsend dagen wij de M.B.A.-instructeurs uit om evenveel treffers te maken, wat ze lachend weigeren.

En die dooernstige modelschutter op de foto is Clifford de Kock van Breugel. Zijn naam is niet zo lang als: Schaper der Alderwereld van Sint John, maar Clifford heeft het volgende beleefd. Mah wel vertellen, ja Clif!

Op een middag stond een groepje wachsvolk aangetreden, waarvan Clifford ook deel uitmaakte. Onderofficier van de wacht was een gloednieuwe sergeant, die ons nog niet kende. Van de wachtlijst las hij de namen af, waarbij hij de mannekes één voor één monsterde, zoals het hoort. Kwam de beurt aan si Clifford.

Sergeant: Clifford!

Clifford: Present, sant!

S : De Kock!

C : Present, sant! Heel even kijkt de sergeant op. Hij heeft zich klaarblijkelijk vergist en gaat verder.

S : Van Breugel!

C : Present, sant!

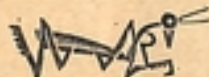
De sergeant ontploft en vaart uit: Zeg, denk jij me te .....?

C : Pardon, sergeant, mijn naam is: Clifford de Kock van Breugel.

S (onthutst) : O, eh, neem me niet kwalijk; die rotnamen van jullie ook!

V. N. MOENS

Matr. I vrd. zm. 1098 D.

Sisindiran

Entong hajang roedjak hoini
rasana koerang oejahana
Entong hajang ka koempeni
Koempeni koerang belana.

Verlang niet naar roedjak hoini.
De smaak is niet zout genoeg.
Verlang niet naar de militairen.
De militairen zijn niet trouw genoeg.

De dood sloeg toe

(Tong-Tong van 28 februari 1962)

„Mijn dochter en ik, lezeres en lezer van Tong-Tong, wensen hiermede aiting te geven aan hun diepe droefheid over het verlies van onze medebroeder en zusje in onze Tong-Tong-familie J. JALINK en A. FRANX, die in dienst van ons aller orgaan Tong-Tong, uit dit leven werden weggenomen

Wij begrijpen niet waarom toch deze jonge levens ten offer moesten vallen aan hun arbeid voor onze dierbare Tong-Tong.

Wij buigen het hoofd voor hetgeen wij zien gebeuren zonder te begrijpen. Bij dit ervaren ontwelt ons uit ons diepste bewustzijn een zucht, uitdrukking gevend aan wat in ons leeft:

Zij zijn niet dood, maar rusten in vrede”.

W. BURGER

Wij leven in een wereld van enorme spanningen, van schokkende gebeurtenissen die ons in een verbijsterend snel tempo overspoelen, van een grauwe neerdrukkende sleur. Wij worden onherroepelijk meegetrokken in de maalstroom van onverschillige oppervlaktigheid en algemene apathie. Wij missen de tijd en de moed om een ogenblik tot bezinning te komen, positie te bepalen, koers te kiezen. Jachten, jachten... tempo, tempo! We leven snel, er gebeurt zo veel, zoveel mensen sterven.

En dan komt er een brief van meneer Burger, die je meteen op de plaats rust zet. Die je dwingt even afstand te nemen, die de Grote Apathie doorbreekt.

De paar regels treffen door eenvoudige menselijkheid en diepdootleefde levensbeschouwing. Ze doen openens beseffen dat een verlies werkelijk een VERLIES betekent.

Rt.

De blik terug - de blik vooruit

Tong-Tong blik terug op het verleden — niet in sentimenteel en passief heimwee, maar in een welbewust en georganiseerd streven om onze mooiste historische tradities uit Nederlands Indië te consolideren, opdat er nieuwe waarden in gevonden mogen worden voor de toekomst.

Tong-Tong blik ook vooruit: handhaaft en versterkt de banden met Indische Nederlanders over de hele wereld om door uitwisseling van nieuwe waarden onze geest te verrijken en onze maatschappij te verrijken.

Door onvermoeid te streven naar invoering van méér nuttige tropische waarden in Nederland. Niet blijven staan bij peper, notemuskaat en loempia sadja, maar méér, hoger, mooier. Het kán. De Indische groep Nederlanders is géén uitstervende groep, maar een nieuw zuurdesem. Met de leus „Poekoel te roes“ zullen wij slagen.

REMEMBER

Wij hebben veel reacties gekregen op onze oproep, zoveel dat wij de binnengekomen copy over verschillende nummers in de komende maanden zullen verdelen.

En het is niet uitgesloten dat U in augustus de volle portie krijgt, want dan zullen wij proberen met een speciaal „Kawat“-nummer uit te komen. Dus nog even geduld, lezers, al duurt het wat lang, uw bijdragen krijgen een plaatsje in Tong-Tong.

En hartelijk dank voor uw actieve reactie!

REDACTIE

Militie-tijd

De heer Moens zond ons een aardig artikel over zijn militietijd. Een tijd die voor zovelen van ons de prettigste herinneringen inhoudt.

Wie vertelt nog meer leuke of interessante ervaringen uit zijn diensttijd? Het leven in de tangsi, uitrustende dienst of meerdaagse oefening en parades. En wie heeft de alom bekende militiejuiven in Bandoeng meegemaakt bij het „afzwaaien“? Als het roemrijke lied van de miliciens luidkeels werd gezongen: „Miliciëntjes, o, wat een bende; Miliciëntjes wat een ellende; Miliciëntjes groot en klein “ Weet U nog wel? Na itoe! Ball-point in de aanslag en vuren maar! Rt.

Hawaiï . . . een toekomst voor de Indische Nederlander?

Om dan maar meteen met de deur in huis te vallen (want ik weet dat er bevestiging optimistische, en daardoor m.i. onverantwoordelijke stukjes in de Nederlandse pers verschenen zijn over dit onderwerp)... ja en NEEN, waarmee gij, lieve lezer, het zult moeten doen voorlopig.

Laat ik eerst zeer nadrukkelijk vaststellen: Hawaiï, d.i. de hele archipel, is geen paradijs waar je met niets doen kunt leven als een vorst, waar bedronden voor je werken, etc.

Sommige eilanden zijn schilderachtig mooi, maar van natuurschoon alleen kan men niet leven. Zoals iets later meer nadrukkelijk uitgelegd zal worden, wordt er hier hard, heel hard gewerkt om aan het dagelijks brood te komen. In de laatste paar jaren is een goed aantal Indische Nederlanders hierheen geëmigreerd. Op één of twee na zijn ze behoorlijk aan de kost gekomen, zij het soms na een benauwend lange, akelige periode van zoeken (van werk) en niet vinden. Maar géén van hen is miljonair of toean besar! De meesten waren „gesponsored“ door een kerk, waardoor zij van meet af aan de steun (in het begin tenminste) van de kerk-gemeenschap achter zich hadden. Een niet te versmaiden voordeel.

Dit ter inleiding. Om U er een beetje in te laten komen: Hawaiï dóet vaak Indisch aan.

Het klimaat is koel-tropisch. Vele oude bekende uit planten- en vogelrijk zult U hier aantreffen. Wat dat betreft dus enorm aantrekkelijk. Maar men stare zich hier niet blind op.

Dit leven moet U er dus niet verwachten

Foto uit: „Holiday“

Het aantrek-punt van de archipel is Oahu, het dichtst bevolkte eiland met een uitgebreide suiker- en ananas-cultuur (ook te vinden op de andere eilanden), een zich ontwikkelende (klein)industrie, en natuurlijk een geweldig toerisme (van weinig of geen belang voor de immigrant). Men probeert op de andere eilanden ook een portie van deze economische goudmijn aan te trekken, maar of dat zal lukken, zal de toekomst moeten uitwijzen. Mogelijkheden voor immigranten? Voorlopig nog steeds niet te klagen voor gespecialiseerde technici, timmerlieden, e.d., maar denk niet, dat men hier op U zit te wachten! En de spoeing begint dan te worden. Technici, zoals op het gebied van electriciteit, electronics, lassen, motoren, etc., kunnen hier een zeer behoorlijke living maken, mits ze goed zijn! **DIT IS NIET HET GEVAL VOOR DE ONGESCHOOLDE, OF DE KANTOORMAN.** Die hebben het vaak heel moeilijk en blijven lange tijd scharrelaartjes. Een handige knaap (en ik bedoel handig met de handen, niet pienter boesock) kan er ook goed komen, maar alleen met de grootste moeite, verdraaid hard (lichamelijk) werken, en na vele bittere teleurstellingen.

Wie hier komt (en dat geldt voor de hele U.S.A.), moet zich geprepareerd hebben op hard zwoegen, zonder hulp van buiten. Er is hier nog maar het allereerste begin van sociale voorzieningen (vergeleken met Holland tenminste). Beval je niet, dan lig je er onherroepelijk uit. Omgekeerd: bevalt het U niet, dan kunt U er ook rustig uit, zonder kwade gevoelens te schep- pen. Lonen zijn hier heel hoog, maar het leven is ellendig duur waarmede de hoge lonen wegsmelten als sneeuw voor de zon. Een heel eenvoudig en klein huiseje voor een gezin van man, vrouw en twee (kleine) kinderen kost al gauw \$ 65.00 per maand (griebus). Een beetje betere tempat al gauw \$ 90.00, of meer.

Voor eten ed. alléén voor zo'n familie moet men op z'n minst op \$25.00 per week rekenen.

Electriciteit, water, gas, alles duur, duur duur (pak weg: gemiddeld respectievelijk \$ 15.00, \$ 4.00 \$ 6.00 per maand, en dit is niet ruim gerekend). Belastingen: hoog. Reken op een 15% van het bruto inkomen voor de „kleine“ man, maar het wordt al heel gauw 15-20%.

Kleren, meubilair, etc. duur, duur, duur. De meesten kopen hier op afbetaling. Dat is zo gemakkelijk! Maar je zit hier dan voor 2-3 jaar diep in de schuld waar je niet met een laïn boelan vanaf kunt komen. Betalen

Eiland in de zon

Het voorjaar nadert. En daarmee de tijd dat de onrust in de mens zijn kop opsteekt. De tijd van rustig bij de warme katbel zitten loopt ten einde. Wij willen onze vleugels uitslaan. En dit betekent voor ons: weg uit Holland. Gek eigenlijk dat dit gevoel juist in het voorjaar zo sterk is. Nu alles om ons heen zo prachtig wordt, dat wij eigenlijk verzoend raken met ons verblijf hier. Misschien komt het doordat wij ouderbewust dat willen: altijd in zo'n heerlijke omgeving. Wij willen emigreren. Onze gedachten vliegen uit: California, Hawaiï. En wij zien dan alleen het mooie.

Tong Tong heeft steeds aangedrongen op emigratie. Maar steeds op goed beraamde emigratie. En slechts daar waar er goede gronden voor zijn.

Daarom zijn wij erg blij met dit artikel van Prof. Van Weel, die op onze eerste aanvraag zich direct bereid toonde ons over de bestaande mogelijkheden in te lichten. Een goede voorlichting is heel veel waard. Dat zij, die over emigratie denken daarmee hun voordeel doen.

Dat Prof. Van Weel voor ons Indische Nederlanders kan oordelen zal U duidelijk zijn als we vertellen dat hij, in Ambon geboren, na zijn biologische studie in Utrecht (waar hij promoveerde bij Prof. Dr. Jordan) naar zijn geboorteland terugkeerde om daar aan de Medische Hogeschool zijn carrière te beginnen. Hij trouwde met een dochter van dokter Oscar van Dijk — alle Batavianen kennen het doktershuis in Laan de Riemer! — bij machte de kamptijd mee, doceerde daarna weer aan de Medische Faculteit, en zit sinds 1950 in Honolulu.

iedere maand, of anders wordt het je huis uitgedragen en je verliest je krediet, waardoor je nergens meer voor afbetaling terecht kunt! Iemand, die hierheen komt zonder baan of hulp in het vooruitzicht, moet geprepareerd zijn om het eerste halve jaar zichzelf te kunnen bedruipen en een \$ 200.00 per maand is heel gauw op! Verder moet men behoorlijk Engels kennen, wil men gauw aan de slag willen komen. Niet alleen het gewone huis-, tuin-, of keuken-Engels, maar vooral het vak-Engels. M.a.w. een electricien moet de Engelse vak-termen goed kennen, alsmede de namen van alle werktuigen, onderdelen, meet-apparaat, etc. Hetzelfde geldt uiteraard voor alle vakken. Wanneer men dat niet kent, kan men het natuurlijk wel al doende leren, alleen, ben je niet vlug van begrip, dan lig je er zo uit. Men heeft hier geen tijd om het je te leren. Je loon is te hoog ervoor en alleen met produktief werk ben je acceptabel. Kasian heeft men hier niet, met niemand. Het motto is: werk hard en snel. Kan men dat niet, dan ligt men er onherroepelijk uit. De Amerikaan is een grappig wezen: Klaar om te helpen, als hij je mag. Maar wat werk betreft: geen flauwsies. Werk betekent: de dollar, en als het om de dollar gaat, is de Amerikaan keihard. Daar is een Hollander vaak maar een kleintje bij vergeleken. Geld verliezen hoort niet bij het spel hier.

Het verdere leven, aangenomen dat U een job heeft kunnen vinden? Op het eerste gezicht zeer luxueus. Zowat ieder heeft hier een auto (vaak oud, maar dan toch een auto). Heb je echter hard nodig, daar de afstanden tot het werk hier heel groot zijn vaak. Dan heeft zowat iedereen een ijskast, wasmachine, groot

(Lees verder pag. 21)

„Glasan karoket! Glasan kadet!”

In het artikelje „Oude Hollandse straatnamen in Indië” (pag. 5 TT No. 15) werd ook genoemd de naam Gang de Bruin Slot. Een jonge zwerver in die gang, later Toean Besar van Maison Begerijen Tonny Knui-vers, kwam ons direct vertellen dat die gang ten rechte heet gang Bruyns en Thysen, waarvan de laatste naam afkomstig is van de heer Thysen, beheerder van Hotel Thysen op de hoek van genoemde gang en Naripan.

Eenmaal pratend over Bandoeng was Tonny uiteraard niet meer te remmen. Met trots noemde hij elke djamboe- en papajaboom in het bedoelde gangetje, die hij in zijn roofo-zuchtige tjelana-monjet-jaren met bezoeken vereerde. En van zijn adoe-lajangan-veldslagen vanaf het dak van Maison Begerijen. Als hij won, zweeg elke tegenstander stil, maar als Tonny „gebeukt” werd, klook triomfantelijk smalend uit de hele buurt: „glasan karokét! glasan kadet!”

Tonny kende uiteraard al het personeel van de zaak, wonend in Kampong Bantjeu, beneden bij de Tjikapoendoeng, ook tot in latere jaren. Hij kwam er nooit met lege handen en op hun beurt zat hij nooit om personeel verlegen, zelfs in anti-Nederlandse campagnes. Men is hem daar nog steeds niet vergeten. Een maand geleden kreeg Tonny opeens een pakket uit Bandoeng. Het kwam van een ouwe sobat in die Kampong Bantjeu. Er zaten een pak koffie en een pak thee in. Tonny, hier zittend in „weelde en veiligheid” kreeg er een prop in zijn keel van: hoe die mensen in hun armoe en moeilijkheden daar nog steeds aan hem dachten.

Blijken van sympathie uit Indonesië komen nog steeds overal Nederland binnen. Kunnen wij dan nog geloven in onbetrouwbare sluwe oosterlingen? Ondanks alle „bewijzen” van het tegendeel vertrouwt Tong-Tong vast op een herstel van vriendschappelijke betrekkingen met het volk daar. Wij beschikken over andere bewijzen, over duizenden bewijzen alle jaren door, en wij blijven standvastig geloven in het Goede.

Tjoetjarawa

Onze oproep in Tong-Tong van 28 februari j.l. heeft vele reacties opgeleverd. Van verschillende kanten kwamen liedjes en versjes in drie talen in alle toonaarden; óf er zanglustigen zijn onder de lezers! Wij zullen de liedjes regelmatig een plaatsje geven in deze rubriek.

Nog even iets over de noten. Het aanduiden van hoge of lage noten door middel van een punt boven of onder het cijfer is druktechnisch bezwaarlijk. Daarom doen wij het zó: een hoge noot wordt *curief* (schuin) gedrukt, een lage noot wordt *set gedrukt*. Halve noten staan tussen haakjes. Gampang, toch?

Afscheidslid

Als de tijd van scheiden is gekomen
5 1 3 2 1 7 1 6 5 3
En de boot reeds aan de steiger ligt
4 3 2 (6) 2 3 4 3 2
Dan maar opgewekt en zonder schromen
5 1 3 2 1 7 1 6 5 3
Handgedrukt, met een opgewekt gezicht
1 7 6 2 1 7 7 3 2 1

Refrain:

Vaarwel mijn schat, het ga je goed
5 6 1 4 6 5 1 3
Vaarwel, vaarwel tot weder in je leven
1 7 6 7 1 2 2 4 4 3 2 1
Vaarwel mijn schat, het ga je goed
5 6 1 4 6 5 1 3
Vaarwel, vaarwel tot wederziens.
1 7 6 7 1 3.2.7.5 1

MEJ. J. P. F. A. STANEKE

EEN DAGJE ER TUSSEN UIT!

Dagreizen, fabrieksexcursies, sightseeing, en... als U wilt: blandja

In de afgelopen jaren hebben ons regelmatig zo veel verzoeken bereikt om eens gezamenlijk er op uit te trekken, dat nu wij een van onze abonnees bereid vonden dit alles voor ons te regelen, wij eindelijk daaraan gevolg kunnen geven.

Wij zullen beginnen — dit eigenlijk ook alweer op veler verzoek — met enkele excursies, waarbij het nuttige met het aangename zal worden verenigd.

Deze combinatie zal om te beginnen bestaan uit toeren naar de, ons vanouds uit de Oost bekende Weduwe (en wie anders dan de Weduwe Van Nelle Rotterdam!) en naar de ons even vertrouwde Unilever (Van den Bergh's en Jurgens' Fabrieken N.V., eveneens in de Maasstad).

Beide Concerns heten de Tong-Tongers bij voorbaat van harte welkom! Zij garanderen dat de bezoek(st)ers er gastvrij zullen worden ontvangen en deskundig zullen worden rondgeleid. Voorwaar een kolfje naar de hand der huisvrouw, de huisman met z'n sjekkie niet te vergeten!

Om een start te maken is er een voorlopig schema opgesteld uit verschillende plaatsen, t.w.:

Van Nelle: (Rotterdam)	Donderdag 3 mei a.s. Woensdag 16 mei Dinsdag 29 mei Donderdag 14 juni Donderdag 21 juni	Amsterdam Arnhem Haarlem en Leiden Alkmaar Den Haag
---------------------------	---	---

Unilever: (Rotterdam)	Donderdag 5 juli Dinsdag 17 juli Woensdag 18 juli Woensdag 1 augustus Donderdag 2 augustus	Breda - Dordrecht Amersfoort - Utrecht Bussum - Hilversum Tilburg Den Bosch
--------------------------	--	---

De kosten bedragen — inclusief de rit per Luxe touringcar en met inbegrip van de koffie en lunch, deze laatste in de smakelijke vorm van een uitgebreide Brabantse Koffietafel in Den Haag — f 9.80 per pers. Introducé(s) van onze abonnees zijn ook van harte welkom.

Inschrijvingen zo spoedig mogelijk maar voor elke excursie uiterlijk 14 dagen van te voren, dus die van 3 mei a.s. (Amsterdam) uiterlijk 20 april, onder vermelding „Excursie” op de enveloppe, en onder overmaking van het bedrag à f 9.80 op Giro 6685.

Deelnemers krijgen de nadere gegevens thuisgestuurd. Wij moeten er wel op wijzen, dat per excursie slechts 50 personen mee kunnen (het maximum voor een rondleiding in de fabrieken) en U weet: wie het eerst komt, het eerst maalt. Wacht dus niet te lang met uw opgave!

Zoals gezegd: bovenstaand schema is nog maar een voorlopig begin, waarin slechts tien centra zijn opgenomen. Als er elders voor dergelijke (en ook andere) excursies belangstelling bestaat, wilt U ons dat dan vooral laten weten. Dan kunnen wij deze actie uitbreiden en evt. ook andere Concerns hiervoor inschakelen. Suggesties ook hiervoor zijn altijd welkom!

kwartaalabonnees,

Denkt U er tijdig om Uw abonnementsgeld te gireren? (giro 6685)

Het bespaart ons het uitschrijven van een kwitantie en U, de incassokosten. Dank U!

de Administratie

„Much to do about a Kamar Ketjil”

Uw artikelje „Historisch” op pag. 11 3e kolom van uw No. 9 d.d. 15 november j.l. (6e jaargang) heb ik met enige belangstelling gelezen. Het kan best zo zijn gebeurd. Het heeft daarom mijn aandacht getrokken omdat ik van medio november 1915 t.m. september 1920 (dus circa 5 achtereenvolgende jaren) van dat tuinhuisje — zoals het destijds wel eens werd genoemd — gebruik maakte.

Toen ik als havenm. 3e klasse zelfstandig havenmeester werd, was Banjoewangi mijn standplaats. Er was toen een zeer geschikt en vrijwel nieuw havenkantoor. Alleen had men daar enorme last van vliegen; waar ze vandaan kwamen mag Joost weten, maar ze waren er. Een vliegenvanger (Japans model) was dan ook onmisbaar; maar werden er tientallen gevangen, honderdtallen kwamen er voor in de plaats. De „haven” van Banjoewangi bestond (en zo zal het nu nog wel zijn) uit een open rede voor de grote schepvaart en uit een binnenhaventje voor de prauwvaart, waar ook de prauw tjonia werden beladen, welke langs de zeeschepen dan de lading losten, of lading van elders innamen, om in dat binnenhaventje weer te worden gelost. De functie van havenmeester bracht mee het waarnemen van de functie van douane ambtenaar. Beide functies te samen gaf voldoende werk, meestal in de morgenuren; in die feodale tijd bleef er voldoende gelegenheid om des middags rustig thuis te blijven. Naderhand werd dat anders, toen in Banjoewangi oliëfabrieken werden gebouwd. Nl. de oliëfabriek „Insulinde” (zaliger gedachtenis) en The United Oil Mills (eveneens zaliger gedachtenis). Inderdaad werd de afbouw van het binnenhaventje — ik vermeen me te herinneren in 1917 — ter hand genomen. Aanvankelijk was dit onder beheer van de Ingenieur van Waterstaat, wijlen Ir. Fuhri, naderhand lid van de Volksraad. Het was echter allemaal werk voor niks, want als men een toegangsgeul naar

dat haventje uitbaggerde (steeds zand en nog eens zand) dan slipte het zo weer dicht. Maar goed; toen het z.g. klaar was werd ik als beheerder aangesteld. Ik diende dus drie departementen; nl. Marine (hoofdzaak); Financiën (fg. douane ambtenaar); B.O.W. (havenbeheerder). Inderdaad stond ik als havenbeheerder onder superintendie van Soerabaja. Behalve mijn Marine salaris p.m. fl. 350.— per maand, ontving ik voor douane arbeid fl. 50.— per maand en als havenbeheerder fl. 150.— per maand. Maar met die drie functies had ik mijn handen toen wel flink bezet. Ik werd geassisteerd door een Nederlands sprekende Javaanse klerk en door een mantri voor de douane. Verder was er een hoofdoppasser en enkele gewone oppassers. Ik denk nog steeds met uitzonderlijk veel genoegen aan alle mensen terug. In het kantoor was inderdaad geen W.C. ingebouwd. Het „tuinhuisje” met een plankier te bereiken achter het havenkantoor was meer dan voldoende; het „uitgewoene” spoelde wel naar zee; boerputten waren er niet te ledigen; septic tank was volkomen overbodig. Maar Financiën zinde het niet meer dat er een ambtenaar dienst deed, die niet rechtsreeks aan dit departement was ondergeschikt. Toen ik dus in september 1920 met buitenlands verlof ging, werd er een echte douane ambtenaar geplaatst; mijn vervanger was toen een zekere heer Vlaming; naderhand overleden. In 1923 kwam ik weer voor 6 weken in Banjoewangi terug; toen was er geen sprake van een nieuw havenkantoor; en het tuinhuisje was eveneens in volle glorie in dagelijks gebruik. Misbruik heb ik nooit kunnen constateren; evenmin kan ik me herinneren dat er ruzie werd gemaakt, wie bij voorkomende gevallen voorrang tot gebruik had. Na 6 weken werd ik opgevolgd door collega L. Sepp. Wat er na dien tijd geschiedde? Daar weet ik niets van; mijn standplaats werd Bandjermasin en daarna Makassar.

Uit de verrukkelijke dagen van weleer: zwempartijtje in het zwembad Omph bij Hatan Soppeng. In het water de heren Verboeff en Moll. Wie heeft ze gekend? De njonjabesari gingen natuurlijk niet te water, maar vermaakten zich best aan de oever. In God's vrije natuur, zingende vogels rondom, een open azuren lucht omhoog, welk modern gladgetegeld chloorzwembad haalt daarbij? Kijk eens hoe in het midden een boom dwars door het dak groeit, hoe parmantig die helmhoed daar op het stap ligt. Wat buitenstaanders ook over ons koloniale leven te beweren hebben, wij weten wij weten!

BIJ DE TIJD!

De copy voor elk nummer wordt altijd tien dagen vóór de verschijning van dat nummer afgegeven, en kan dan vaak niet meer teruggenomen worden.

Maar de tijd gaat snel. In die tien dagen kunnen altijd belangrijke dingen gebeuren, die een schrille tegenstelling vormen met de reeds afgegeven copy.

Dit is nooit te redden, maar de lezer weet het dus wij zijn nu eenmaal geen dagblad dat wel op actualiteit is ingesteld, als wij niet „bij de tijd” zijn, oordeel en veroordeel niet te vlieg.

REDACTIE

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Nu nog even over dat terrein verhuur van de Departementen onderling. Inderdaad betaalden men elkaar met gesloten beurs; dat was allemaal boekhoudkundig goed in orde; als de 1e havenbeheerder van Banjoewangi was het mijn taak alle contracten, welke in Batavia waren opgemaakt door belanghebbenden te doen tekenen; copiën maken enz. Zo moest Marine een contract tekenen voor het havenkantoor, dat tevens dienst deed (gedeeltelijk) als douane kantoor. Immers de douanemantri had een eigen kamertje, dat intussen ook gebruikt werd door de havenklerk. En mijn eigen kantoorkamer was tevens in gebruik voor de douane en voor het havenbeheer zelf. Ik bleef dus rustig (voor zover de vliegenvlaag dat toeliet) op mijn enige stoel achter mijn enig schrijfbureau zitten achter de schrijf machine, welke aan Marine toebehoorde. En denkt U nu maar niet dat het tuinhuisje was vergeten op te nemen in de door Marine bezette gedeelte van het haventerrain; dat was er al aanstonds in opgenomen; het kwam echter niet tot uiting als afzonderlijk object, doch de grondoppervlakte van het kantoor was met enkele vierkante meters vermeerderd. Ongetwijfeld zal er wel eens een havenmeester zijn geweest, die dat tuinhuisje heeft laten neerzetten. Doch dat was dan vór vóór mijn tijd (1915). Dit gedeelte van uw historisch verhaal is dus niet juist. Wie die grasplas is geweest, die slechts als havenbeheerder en niet als havenmeester van dat gemakje gebruik maakte kan ik niet bevroeden; zoals boven reeds gemeld, was ik elders te werk gesteld. Wat ikzelf eenmaal heb uitgespookt is het volgende.

Het opmaken van die contracten voor verhuur ten departementen van B.O.W. eiste veel tijd en kwamen maar zeer langzaam af. Eens vroeg mijn chef (de Hoofdinspecteur van Scheepvaart te Weltevreden) mij, hoe het er nu mee zat; en waarom zo weinig gebeurde ten aanzien van die contracten en het tekenen daarvan. Ik schreef toen terug, dat ik mij in verbinding had gesteld met de havenbeheerder (en dat was ik dus zelf) en zodra ik antwoord had ontvangen, ik dit ten spoedigste zou melden. Voor enige humor voelde men op Scheepvaart niks, zodat ik per kerende post een flinke uitbrander kreeg. Men wilde dár door een ondergeschikte niet worden „gekikt”. U kent die uitdrukking; afkomstig van G. G. Fock, die in de marge van staatsstukken welke hem niet aanstonden de aantekening stelde k.i.r. (kluifje in riet).

ABONNI TONG-TONG

Journalistieke Totems en Bonzen

UIT EEN VERSCHONKEN BEZIT EN EEN VER VERGANE TIJD (5)

Ik vertelde het al: Karel Wybrands legde beslag op alles en allen die in Nederland een opkomende naam hadden. Dit geschiedde dus ook met onze vriend Menno van Meeteren Brouwer.

Menno zou elke zaterdag een geestige tekening geven, ter illustratie van het verhaal, waarmee onze chef die avond altijd een bladzij vulde onder het bescheiden opschrift: Zaterdagse Causerieën, ondertekend met het pseudoniem Diederik Baltzerd.

Die zaterdagse bijdragen op de voorpagina van het vijfde of zesde bijblad, vormden elke keer weer opnieuw een buitengewone lezenswaardigheid. Heel Weltevreden smulde die avond ervan.

Ik herinner me, dat ik eens tot vier keer toe wegliep uit vier verschillende voorgalerijen, omdat de vrienden, met wie ik, halve celibatair, dacht een keuvel te zullen maken, bezig waren elkander Diederik Baltzerd voor te lezen, en daarmee verder gingen na mij als een spelbreker te hebben begroet. De eerste van alle Batavianen had ik, op de zetterij, staande naast de Chinese zetter, het artikel gelezen, en had het weinig zin om nu nog eens *coram populo* kennis ervan te nemen. Toen K.W. enkele weken later weer zijn koffertje pakte, om zich een paar maanden bij zijn gezin te voegen, dat in een gemeubeld gehuurde villa in Santa Margherita di Ligure, aan de Italiaanse Riviera, verbleef, bestemde hij mij tot zijn opvolger in het bereiden en opdienen van het wekelijkse feestmaal. Doch hoezeer ik ook mijn best deed in slapeloze nachten, mijn geschrijf heeft het nooit tot de populariteit kunnen brengen met welke het geesteskind van mijn grote précurseur werd ingehaald. Verre, o, zeer verre daarvandaan! Toen K.W. weer terug was, kwamen er in één week meer dan 50 abonnementen bij... Gij, die me nu leest, kunt u niet voorstellen hoe verrukkelijk die „Causerieën” van Diederik Baltzerd waren. Er is NIETS waar ik ze mee vergelijken kan in de hedendaagse journalistiek. Jammer, dat ik ze niet heb bewaard, hoewel ze natuurlijk alle actualiteit — en deze droeg voor een groot deel bij tot hun waarde — zouden hebben verloren.

De tekening van Menno was elke week weer er mee vergroeid.

Ik herinner me bijvoorbeeld die welke hij maakte naar aanleiding van het feit — of liever: de gebeurtenis — dat voor de eerste maal Batavia begiftigd was met... een urinoir. O, evolutie!... Erboven (boven de tekening) las men: DE INWIJDING. Rondom het, nu ja, het bouwsel, stonden de gemeenteraadsleden en enige andere autoriteiten afgebeeld, en (nota bene) de heer Hoofdcommissaris Ruempol, — ook hij weer! Ruempol, met een uitgebreide politiestaf in gala, fungeerde als „maître des cérémonies”. De Burgemeester met ambtsketen had de lippen nog van elkaar, van de openingsrede!...

Menno was en is, zoals u weet een voortreffelijk caricaturist. Maar het allerduisante op de tekening was de man op wie K.W. het altijd speciaal genoot had: het gemeenteraadslid Cohen, die het inwijdsel verliet „avec une figure de circonstance”, en haastig nog de laatste knopen van zijn — *exerces!* — gelp in de bijbehorende knoopsgaten frunekte.

Die twee jaren in Batavia behoren tot de gelukkigste van mijn leven. Rijk, als ik het nooit elders geweest was. Rijk aan het slijkder-aarde; rijk aan echte vrienden; rijk aan emoties; rijk aan voldoening in mijn werk. Vrienden... wat waren de lui, in die tijd, in dat land edelmoedig, ruim denkend en doord. En zeker niet alleen de Hollanders. Ik ont-

moette hier tot mijn verrassing een wereld van humaniteit en christendom, eenvoudige pretentioze hulpvaardigheid en natuurlijke saamhorigheid.

Kwam het omdat we daar, in Weltevreden, waren een handvol Europeanen tusschen van een enorme meerderheid Oosterlingen, *and never the two will meet?*

Het merkwaardigste is, dat zelfs zij die voor 50% Oosters bloed in zich hadden, allen zich schaarden aan onze zijde, zelfs al leefden ze in de kampong. Terwijl dit toch het land hunner moeder was. En, werkelijk, in alle opzichten, *ze boorden* bij ons.

Dat geeft te denken.

Mijn beste vrienden in Batavia in die jaren

FEUILLETON DOOR

waren twee halfbloeds, de gebroeders Obdam, die een fraaie boekhandel hadden op Rijswijk. Het was mij een waar genot, om in die winkel rond te hangen. Niet slechts als bibliofiel, vooral als mens.

De beide Obdams waren vrijgezel toen ik hen leerde kennen. In 1913 huwde de jongste een schattig meisje, wier hele familie in vroeger dagen, in Den Haag, tot onze goede kennissen behoorde. Mientje Terhell was een dochter van de begaafde schilder van die naam, die, toen wij met haar in aanraking kwamen, zijn vrouw met drie meisjes gewoon in de steek had gelaten. Alle vier moesten dus op een of andere manier de kost verdienen. De moeder deed het met verhuren van een kamer in een bescheiden bovenhuis in het Westeinde, in Den Haag. De oudste dochter, Françoise, werd hulp-in-de-huishouding bij ons, in de Helenastraat, waar ze als een vriendin werd behandeld, tot haar huwelijk met een zekere De Kat, die als Nederlands *émigré* werkte in Amerika. Zo trouwde dus „met de handschoen”, en die handschoen, dat was ondergetekende.

Het tweede meisje Terhell was bovengenoemde Mientje, die ging varen als linnenjuffrouw op een passagiersschip van de Lloyd, maar, toen ze Batavia zag, besloot daar te blijven, droste en mevrouw Obdam werd.

En de derde, Jeanne Terhell, was nog een aardig en dapper kind (16 jaar), toen ze optrad als werkvrouw bij een familie in de Wagenstraat in Den Haag. Elke morgen tegen 9 uur, als ik naar de „NIEUWE COURANT” op de Lutherse Burgwal ging, kwam ik langs de zaak waar zij werkte en begroetten we elkaar, terwijl ze emmers water plaste tegen

de gevel en over de stoep van de winkel van haar patroon.

Alle vier, moeder en dochters, zullen nu wel in een betere wereld vertoeven. Maar ik stiel er prijs op, hier te verklaren hoezeer zij, zonder een ogenblik te bezwijken voor de toch zware verleiding om een kleine of grote zijsprong te maken van het rechte pad, zich staande hielden met hard werken. En met een humeur, dat altijd even opgewekt was.

De vrije- en vrijertijd van de jongste Obdam werd dus al spoedig in beslag genomen door zijn aanstaande en later door zijn vrouw. Zijn oudere broer, John, won in enkele uren mijn vriendschap, in zulk een mate, dat hij, toen vaststond, dat ik naar Parijs zou gaan, beloofde mij daar te komen oproeken.

Dat is, in het voorjaar van 1914, dan ook gebeurd. Helaas hebben we toen, op Montmartre, niet zo heel veel kunnen profiteren van elkanders gezelschap, doordat hij, de niveleving met het grote hart, al de eerste avond in de Franse hoofdstad, in de FOLIES BERGERE, bleef hangen aan een prostituee van grote stijl, die hem zodanig inpalmde, dat hij zijn kamer in het HOTEL TERMINUS ST. LAZARE opzegde en bij haar introk.

Intelligent en levenswijs als deze vrouw was, begreep ze, dat ze hem nooit helemaal voor haar zou winnen als ze hem aftrok van mij. Zo hebben wij, met ons drieën, toch nog enige prettige dagen gehad. Maar zo als we het ons hadden voorgesteld, hij en ik, werd het natuurlijk nooit.

De eerste (chronologisch) grote vrienden, die ik, in Batavia maakte, waren de Van der Pant's. Van der Pant had een beetje geld waarover hij beschikte, in de dagbladonderneming van Jan Fabricius gestoken, en in ruil daarvoor werd hij er redacteur. Ik ontmoette hem dus al de eerste dag op de krant. Hij was een fijne vent en is vele, zeer vele jaren, ook nog in Parijs, mijn vriend gebleven, zelfs toen ik was overgelopen naar de vijand.

Zijn jonge vrouw, een meisje Geyl, nichtje van de professor van die naam, was een aristocrate in de goede zin van het woord. Ze sprak en schreef vlot vier talen, en bovendien spoedig ook het Maleis. Ze was zeer belezen, muzikaal en een pracht van een gastvrouw. Ik heb bij de Van der Pant's heel wat onvergetelijke dinertjes gehad. Hun enige kind was, terwijl zij op weg naar Genua waren, in Zwitserland ontijdig ter wereld gekomen en gestorven. In Batavia had zij, om de verveling en vooral de herinneringen te verdriven, een betrekking aanvaard als secretaresse van de grote advocaat Mr. Van Dijk, aan het Koningsplein.

Toen, voorjaar 1914, korte tijd na mij, Jan Fabricius naar Parijs vertrok, hield zijn krant op te verschijnen en was Van der Pant dus zijn duiten kwijt. Hij kreeg toen een baan bij ANETA, het persagentschap van Berretty, voor wie hij, enige jaren later naar Nederland vertrok als chef van het ANETA-bureau aan de Plaats in Den Haag. Daar had hij (1924) het noodlottige idee een roman te schrijven, getiteld: „GIGOLO”, met enige voor die tijd nogal erg pikante bladzijden. Hetgeen Berretty, die, om met Mien Duymaar van Twist te kunnen trouwen, vroemer katholiek geworden was aahleiding werd om Van der Pant te ontslaan. In arren moede is Van der Pant toen maar weer naar Indië vertrokken, waar ik hem uit het oog verloren heb.

Een goed stel onder mijn vrienden in Batavia waren ook Johan Koning en zijn vrouw Bé Vonk. Hij, Koning, was meer literair artist en dromer dan Van der Pant, doch een weinig minder levenskustenaar. Een idealist, met een waarachtig grote liefde voor zijn vrouw, aan wie hij alles toestond wat zij begeerde

Oud Indische families

Nu de nakomelingschap van *Baron von Winkelmann*, weer vastgelegd is, willen we voor de afwisseling weer eens VRAGEN & ANTWOORDEN geven, al had de oogst op de vorige serie wel beter kunnen zijn. Onze lezers weten genoeg, maar om nu weer even in de penhouder te klimmen, kost nog vele overwegingen. Wij kregen daar twee typische brieven over, die we onze lezers niet willen onthouden. Een bijkans 80-jarige schrijft ons uit Zeist:

„Inderdaad ik herinner mij nog zeer veel Indische namen uit mijn jeugd, maar wat hebt U aan enkel namen? Over de fam. Thepat en Rhebrev schreef ik U reeds. Calbo was een schoolgenoot van me. Juffr. Vitalis hoorde in Jogja thuis. Gonsalves kende ik in Solo in 1892, een Kitzitaff in Batavia in 1908, evenals een juffr. Kraag. Lotje Kable hielp mij in Pati omstr. 1900 altijd aan karbonwvlees. Jan Wollrabe was mijn klasgenoot op de L. School in Bodjong 1896, op de HBS aldaar kende ik 1901/3 een paar meisjes Mehlbaum, evenals drie Anna's: Versteegh, Bijleveld & Legerstee, en Jan Weijnschenk. Klaring van Berenberg kende ik in Temanggoeng en een andere in Donorojo. P. A. Dom, de contr. B.B. in Semarang, Popp, hoofdinsp. P.T.T. Batavia, Louis Stok zat naast me op de L. Sch. in Kediri in 1897. Een van Zeijl de Jong, kennis in Batavia in 1939, evenals een Engelbert van Beervoerde.

„Inderdaad het zijn maar losse gegevens maar op fiches geven ze ons tips die weer tot andere aansluitingen kunnen voeren. Dezelfde heer vroeg ons of we interesse hadden voor een foto van een overgangsexamen van de HBS te Bodjong in 1904. Wat kan ons aller vriend Breton de Nijs daar geen plezier van hebben, temeer waar de bezitter vele van de daarop voorkomende personen nog kent. Wij dankten natuurlijk al bij voorbaat, en vroegen hem, gezien de vele plaatsen waar hij schoolgegaan had, ons iets over zijn leven te melden. Wij kregen daarop een pittig artikelje van een strijdersleven, met vele up's en down's, van 1884 af tot 1957 toe, en nu vecht hij nog, en veroverde in 1960 nog een werkring in Holland, maar ja, we mogen het wel bewaren maar niet publiceren, ook die 6 kantjes staan weer vol met namen, heel heel hartelijk dank, trouwe correspondent!

Voorts kregen we een brief uit Slotmeer, van een lezeres die vraagt waarom de mensen niet wat spontaner reageren. Om haar steentje bij te dragen geeft ze adressen van personen, naar wier families gevraagd is en wel Wollrabe (2 adressen in den Haag, zouden die nu van niemand gehoord hebben, dat er naar hun familie gevraagd is?), Kleian, Kraag,

Klaring von Berenberg. Als nu ieder onzer dat deed, kwamen we een stuk verder!

Adresboeken. Deze dagen ontvingen we van Mr. Hogerzeijl te 's-Graveland, een gestencild adresboek van Soerabaja, 1940, waarin ook de respect. echtgenoten vermeld staan. Hier zit een schat van materiaal in voor de ficheerders. Door div. omstandigheden hebben we een drietal medewerkers en werkers verloren, dus kunnen we wel weer nieuwe krachten gebruiken. Merkwaardigerwijze melden zich meest personen, die nog een werkkring hebben en hun vrije tijd daarvoor willen besteden, maar uit de groep die wij oorspronkelijk op het oog hadden, nl. de bewoners van de gerepatriceerde-oorden, die toch wel een uurtje per dag vrij kunnen maken, merken we maar weinig. Wij jagen nog steeds op Kleian's, maar als er nog lezers zijn, die in hun barang adres- of telefoonboeken hebben, houden we ons ook warm aanbevelen. Leest er het artikel van Tjalie: *Van Numeri tot Navorsier* maar eens na! Wij kunnen nog enorm veel doen, mits we samenwerken en niet alles verwachten van enkele personen.

Oud-Jogja. Een bekend schrijver heeft Navorsier's medewerking ingeroepen voor een speciaal werk over Oud-Jogja en zijn families. Nu weten alle Jogjanezen van oudsher, dat ze net als Dik Trom, bijzondere kinderen zijn, en meer samenleven, dan de doorsnee Indische familie, die door Pa's ambtelijke loopbaan, de ganse archipel rondfladderden en heeft Navorsier van oudsher ook een zwak plekje in zijn hart voor de Vorstenlanden en hun bewoners. Hoe dit werk precies wordt, een dikke familieroman, zo in de trant van Couperus, dan wel iets in de geest van Van de Wall's werk over de Molukken, moeten we nog afwachten. Voorlopig gaan we door met materiaal verzamelen over de Jogjase geslachten en kunnen dus alle materiaal (gegevens, papieren, foto's, anecdotes (vooral enz.) voor onze dossiers gebruiken. We hebben er al ingericht voor de families *Weijnschenk, van Baamgarten, Schalk, Dom, Stok, Emmen, Gobius, Wieseman, von Bornemann, Di Monti, Israel, Saffrie, de Graça, Frowein, Kraag*, maar er zijn er ongetwijfeld nog meer. Met bijzondere belangstelling zien we uw berichten en zendingen tegemoet.

Oud-Jogja II. In de 20er jaren verscheen een Gedenkboek over de Sociëteit te Jogja. Kort geleden werd een exemplaar antiquarisch aangeboden, doch wij waren te laat. Wie der heren Jogjanezen is nu geen lid der Soos geweest, en kan ons behalve sappige verhalen (over Raaff bijv.) ons dit boek voor korte tijd ter inzage doen toekomen? Jogja is in de 40er jaren voor ons een pijnlijk begrip geworden, maar laten we nu eens samenwerken om het Jogja van tempo doelloos weer voor ons te laten herleven.

Württembergers. Na de descendenten von Wolzogen, hebben we nu ook de afstammelingen von *Winkelmann* onder de loupe gehad. Kort na verschijning kregen we een brief, met verwijzing naar een dame op leeftijd, die ook diverse stukken zou bezitten. We gingen er direct op af, werden vriendelijk ontvangen, kregen alle stukken mee, en konden nog enkele allianties uitwerken, zo bijv. een familie Haase uit Bremen, vanaf 1789, thans bijna uitgestorven. Mw. v. d. P., hartelijk dank.

van Hien. Naast het kruidenboek van Mw. Kloppenburg-Versteegh, was ook een der meest verspreide werken op Java: H. A. v. Hien: *De Javaanse Geestenwereld* waarvan

ook een groot gedeelte door de Jappen verbrand is. Wie kan ons nog aan een exemplaar helpen, voor een week of wat? Volgens de familie was het hele werk groot 7 din, wij kennen slechts I: *De Primbongs*, II: *De Pawoekon's*, III: *De Ngelmoe's*. De eerste druk van I verscheen in 1897, de 5e druk van II in 1912, de 5e druk van III in 1930. Wie heeft er een of meer din van en kan het korte tijd missen?

ANTWOORDEN

Vraag 1. Dat men nooit moet wanhopen, bleek ons deze dagen, toen we een zgn. toevalligtreffer hadden i.z. de oorsprong der familie Scipio. De familie zelf kwam steeds met het verhaal over de knotsen in het wapen, als symbool der afstamming uit Hercules, waarop de vele Romeinse voornamen ook zouden wijzen. Wijlen Dr. F. de Haan zocht de oplossing in de verbastering van de naam Sipon, een sergeant bij de O.I.C. uit Ostende, waar men Sipion van gemaakt zou hebben. Het bewijs is echter zwak, en schijnt deze alleen een dochter te hebben nagelaten. Eind 18e eeuw zaten zij in Semarang. Door een ontbrekende klappering ontging ons echter, dat in het Resolutie boek van de Weeskamer te Batavia voorkomt Sc(h)ipio van Sumbawa met zijn vrouw Agatha van Java en hun dochtertje Margaritha van Batavia, een slaaf van Anna Elisabeth Rooselaar, weduwe van de gouverneur van Banda, Salomon Storm, stamvader der familie Storm de Grave. Het gezin krijgt uit haar nalatenschap 50 rijkdaalders. Het werd dus toen een vrij gezin, en de nadien geboren kinderen zijn vrijgeborenen. Of Scipio nog Storm-bloed in zich had vermeldt onze bron niet.

Gonsalves. Van een onbekende, die zich slechts tekent „studiegenote“ van Ellen M. Gonsalves, later scheid. Ing. en Directrice der R.K. Middelb. School v. Meisjes te 's-Gravenhage, ontvingen we een foto waarop Adeline, Louis en Ellen M. Gonsalves. Mocht de familie er prijs op stellen, dan staat de foto ter harer beschikking.

Vraag 37: Fraeyhoven. Van een naamdraagster ontvingen we een conceptstamboom, waar uit bleek, dat de stamvader uit België stamde en van *Fraeyhoven* heette.

Vraag 47: Stok. De genealoog der familie is L. F. Stok, Leiden, die ons een afschrift stamboom ter inzage gaf.

NIEUWE VRAGEN

50. Riggs, Clarenbach, Nottebaert & Catalani. Onze trouwe medewerker Dr. G. A. Catalani, heeft gedurende de oorlog, de sinds zijn gymnasiumjaren op het Landsarchief verzamelde stukken, o.a. vestigingsvergunningen zijner voorouders, verloren. Is er iemand onder onze lezers, die weet, hoe men te Djakarta met deze stukken is omgesprongen, of hij in zijn notities iets over bedoelde geslachten bezit.

51. Schardijn of Sjardijn
Wie weet iets meer over deze families: Japara, Semarang (Kobong), Ngawi, Batoe, Sidoardjo, Djombang. Volgens de familielegende, uit Frankrijk over Perzië & Goa naar Java gekomen. De naam komt in Leiden ook voor, doch stamt dit geslacht van Hugenoten af, terwijl de Indische familie R.K. is.

52. van Ligte.
Wie weet iets over deze uitgebreide Soerabajase familie, die volgens onze kartotheek reeds omstr. 1800 op Java woonde.

53. Clapproth.
Doordat deze familie zich voornamelijk in Celebes en Makasar ophield, vermelden de grafchriften etc. weinig of niets. Wie onze lezers weet iets hierover?

NAVORSER

Ex-C.M.S.'ers en P.A.M.S.'ers!
Reunie vindt plaats op zaterdag
5 mei 1962 te 20 uur in:
Restaurant „De Goudenregen“
Goudenregenstraat 170
(boven De Gruyter),
Den Haag
Opgave aan:
Mej. A. V. Kolmus,
Populierstraat 7,
Den Haag, tel. 33 63 45
Kantoor: 18 48 90 toestel 35.

Het kratermeer in vredige toestand Foto uit: „Bergenweelde“

Mijn Goenoeng Keloet

Zij was geen dame, ze was een furie, een heks, een tovenaars, een circe, een sluipmoordenaars, grillig, boosaardig, wreed, maar schoon, aantrekkelijk en buitengewoon interessant.

Keloet heet ze en daar staat ze in alle majesteit van haar grillige vormen, nu rustend, lang uitgestrekt in blauwe onschuldigheid.

Maar wee U, als deze vrouw ontwaakt. Ik ken haar, want ik ben aan haar voet geboren en getogen en heb me zo met haar vereenzelvigd, dat mijn karakter bijna gelijk werd aan het hare en mijn vrienden me vaak toevoegden: „Je bent net zo explosief als de goenoeng Keloet“.

Ik hou van haar, maar ik vrees haar ook, de goenoeng Keloet. Scherp staat ze in mijn berinnering geprojecteerd. De Vulcanologen vertrouwden haar allang niet en hadden op haar hellingen dicht bij haar diepe krater, die boordevol blauwgeel naar zwavel riekend water zat, dokters gepoesteerd, die op regelde tijden haar temperatuur en de inhoud van haar maag maten.

In 1918, ik was toen 11 jaar, werd ze werkelijk ziek. Heel vroeg in de morgen begonnen haar ingewanden te rommelen met een diep onheilspellend geluid. Haar temperatuur steeg, op haar hellingen, in bossen en ravijnen verzamelden zich in doodsangst de dieren, die in grote horden de tocht naar de vlakke ondernamen, waar ze veiligheid dachten te vinden. Om twee uur 's nachts beefde de aarde van angstige verwachting. We werden uit onze slaap gewekt door de machinist van mijn Vaders fabriek, die aankondigde, dat de goenoeng Keloet aan het spoken was en op uitbarsten stond. Snel waren we allen op de been en verzamelden ons in de eetkamer, terwijl de bewoners van de kampong, die bij onze onderneming hoorde, met hun have en goed op onze grote achtergalerij bijeenkwamen, hulp en heil verwachtend van hun „ndoro toewan“. Had hij niet altijd in ziekte en nood voor hen gezorgd — zou hij ook nu niet de macht hebben dit onheil te bezweren en hen allen te redden?!

De machinist werd op wacht gezet met een obor (fakkel) op een grote steen aan de kant van de kali, die beneden langs onze tuin stroomde en die haar oorsprong had op de goenoeng Keloet. Zou 't water stijgen en warmer worden, dan betekende dat, dat de lahar zijn weg naar ons had gevonden en dus een zekere dood en vernietiging zou brengen. Steeg 't water niet, dan was er een kleine kans op redding uit dit afschuwelijk natuurgebeuren.

Elk kwartier vroeg mijn vader: „En Din hoe staat het?“ en vol spanning luisterden we naar het antwoord.

„Boten noph noph, ndoro“. (Er is nog niets meneer). Een zucht van opluchting.

Intussen was 't grommen in donderen overgegaan — toen — plotseling intense stilte, zo diep, dat we het konden voelen als een beklemmende mantel van onzichtbare duistere machten...

Daarna brak even plotseling de hel los — als de kurk van een champagneflles vloog een vuurzuil omhoog met een ontzettende knal, gevolgd door gegrom en gedonder — ze braakte vuur, gas, modder en stenen uit, de hele inhoud van haar zieke maag.

Even was de hemel één vlammenzee, een Dante-achtig kleurenspeel, luguber, macabre — angstwekkend — daarna Egyptische duisternis... stilte... slechts in de verte een zacht gegrom. Plots een ruisen, dat aanzwol tot kletteren — asregen vergezeld door krikil (grint) en grotere stenen.

Mijn vader zond enige Javanen 't dak op, om

de as er af te vegen, want ze viel zo gestadig, dat we bang waren, dat ons huis in zou storten.

Vogels van diverse pluimage vlogen onze eetkamer binnen en zetten zich angstig piepend neer op stoelen, tafels, op de klok en piano, niets begrijpend van 't geen hun wreed in hun slaap had gestoord.

De stilte en de duisternis plakten als een zak watten op ons, terwijl een duffe, benauwde geur ons omhulde. Alleen 't vreemde ruisen van de as bleef aanhouden en in de verte 't zacht woedend grommen van de Keloet, als was ze tevreden de inhoud van haar maag geloosd te hebben, genezing zoekend voor haarzelf, maar dood en verderf zaaiend voor een ieder, die in de banen van haar lavastroom lag.

We wachtten op de dood — hij kwam nog steeds niet.

De klok sloeg 8 in de morgen, maar 't was donker als middernacht. De kali steeg nog steeds niet — wat gebeurde er?! Plotseling hoorden we stemmen, en een roziggeel licht, dat probeerde door 't asgordijn heen te breken. Het waren enige tientallen Javanen met obors, die allen angstig en zenuwachtig ons kwamen vertellen, dat de lahar reeds voorbij gekomen was via die en die helling, nog geen tien minuten gaans van ons vandaan, en met één slag was een bloeiende vlakte van kilometers in de omtrek omgetoverd in één kale woestijn, waar keistenen zo groot als huizen, als voorhistorische hunnebedden de enige afwisseling vormden in deze troosteloze grauwe nog warme lavavlakte.

Direkt was mijn vader bereid mee te gaan en onder de pajong (tegen de asregen) gewapend met een stormking ging hij pools-hoogte nemen, om zo nodig hulp te bieden. Het was echter zo donker en overal nog zo hels warm, dat directe hulp onmogelijk was. Tegen 12 uur 's middags begon het te schemeren en trok het asgordijn zich terug. Om twee uur brak de zon door; toen was er al naar Malang getelefoneerd voor assistentie van 't leger, en was er ook een noodhospitaal in elkaar gezet. Om vijf uur werden de eerste verongelukten, gewonden en verbranden binnengebracht. Ook een zuster was gearriveerd; ze nam bij ons haar intrek. Mijn Moeder en Vader hebben alle hulp verleend, die ze konden geven; steeds meer mensen werden opgegraven of gevonden. Toen gingen ook wij, kinderen, voor het eerst naar het getroffen gebied.

Nooit zal ik deze aanblik vergeten, van een oneindige grauwe vlakte, met een enkele klapperboom er op, die trots het geweld had doorstaan — verder reuze stenen — geen

(Lees verder pag. 18)

Foto uit: „Geweldige Natuurkrachten“

Totaal afgebrande bossen na een uitbarsting, rechts op de achtergrond het silhouet van de Keloet

Myana

VOOR DE VROUW

Eerlijk gezegd . . .

Dat waren, dit zijn onze hobby's

Wat deed U het liefst in Indië en wat zijn uw hobbies nu? Dat vroeg ik U in de TT van 30 jan. en zoals ik verwacht had, waren de vele antwoorden die ik hierop kreeg even leerzaam, geestig als verrassend.

„Eigenlijk gooit U met uw vraag een knuppel in ons gewetenhoenderhok”, schreef een huisvrouw me. Ze gaf een opsomming van dat vele wat ze als kind, als tiener, als jonge vrouw en als getrouwde vrouw deed. Veel sport, handwerken en handwerkvoorbeelden verzamelen, gedichten verzamelen. Hier in Holland geen tijd meer voor dit alles. In de sport geen kans meer door haar leeftijd, het huis en de kinderen eisen de tijd en zorg. Het handwerken uit liefhebberij heeft plaats moeten maken voor breien uit noodzaak. Een tikkeltje mineur-stemming maar toch sprak er geen ontevredenheid uit deze brief.

Dan was er nog dat ene kostelijke antwoord van Mevr. A.: „Wat ik het liefst deed in Indië? Gojang kaki en poeter djempol”. (vrij vertaald: luieren in de breedste zin van het woord!)

„Of ik die liefhebberij ook hier kan doen?” Neen want hier moeten we boodschappen doen, kokki en baboe tjoetji spelen en alleen 's-avonds zijn wij pas njonja. En moe”.

Dat luieren niet helemaal een ongunstige betekenis heeft legde een andere lezeres me uit die vrijwel het zelfde antwoord gaf, maar met een ietwat poëtisch-filosofische uitleg:

„Het liefste wat ik deed was, wanneer de kinderen naar bed waren in de krossie males in de donkere voorgalerij liggen. En later na het avondeten (de sepèn ging meestal vroeg naar huis) verhuisde ik naar de achtergalerij om te luisteren naar de geluiden van de avond: de tokèh en het „katjang goreng!” Het ophalen van het emmertje bij de put waar het vrouwvolk aan het mandijen was. O, die heerlijke tijd, hoe weinig waardeerde je dat toen... Hier is het afgelopen met rusten na gedane arbeid. Want nauwelijks zit je of... het eerste bezoek kondigt zich al aan. Opstaan, zitten, koffie zetten afwas... dit blijft er over van mijn vrije tijd...”

Dan was er nog die brief van die oudere dame die mij en misschien ook U tot lering kan strekken. Ze begon met te vertellen dat ze, hoe vreemd het ook mocht klinken, in Indië haast geen vrije tijd overhad, ondanks twee bedienden. Haar liefhebberijen beschreef ze eenvoudig als „borend bij de taak van een goede huisvrouw”. Haar honden, orchideeën en haar tuin vol bloemen hadden haar meeste aandacht. Ze las veel, studeerde wijsbegeerte (doet ze nu nog) en zaterdag en zondag waren voor de sport.

Later werd ze sociaal werkster. Het enige wat ze hier nog steeds naar hartelust kan doen is lezen en wandelen. Voor deze laatste hobby staat ze zomers om 5 uur en 's winters om 6 uur op! Wie de dag zo vroeg begint kan vroeg klaar zijn. „Om 2 uur moet het huiswerk af zijn, opdat ik me van 2 tot 5 kan wijden aan mijn hobbies. Als kind een zwerfster, als jong meisje dito, nu als oma hier nog 'n zwerfster en liefst helemaal alleen.” besluit deze bewonderenswaardige dame haar brief. Ik moet eerlijk bekennen dat me het schaamrood naar de kaken steeg. De langste wandelingen pleeg ik in de Bijenkorf, waar het warm en gezellig is, waar lunchrooms en koffiebars zijn. Maar om 6 uur 's-morgens is de Bijenkorf nog niet open...

Petje af voor Mevr. C. H. die in Indië bloemen, planten, vruchten kweekte en zelfs een hele aardbeien-aanplant had. „Zo'n kunst was het niet in het Pengalenganse met dat mooie klimaat. Hier in Holland is het een kunst om je planten in het leven te houden. We hebben een aardig stukje grond achter ons huis en daar probeer ik het iedere voorjaar maar weer met nieuwe moed. Als ik de sneeuwklompjes en crocusjes hun kopjes uit het gras zie steken jeuken mijn handen om weer te beginnen. Een jaar of 5 geleden plantte mijn dochter voor de aardigheid een

mandarijnpijtje: het kwam op en ik verzorgde het. Op het ogenblik staat mijn mandarijn in bloei! Handwerken doe ik in de wintermaanden, want dan is er in de tuin toch niets te doen.”

Handwerken, nog steeds de meest beoefende hobby. Dat bleek uit de tientallen brieven. Neen, veel tijd is er vaak niet voor, maar het verlangen om iets met de handen te doen is er bij de meeste vrouwen nog steeds „Als je iets werkelijk wilt, kun je er altijd tijd voor maken”, schreef mevrouw T. uit Roermond.

Ze heeft gelijk. U moest eens zien hoe heerlijk veel tijd ik weet te maken voor iets dat ik heel graag wil doen. Maar dan moet U niet bij me op bezoek komen want dan waadt U tot uw knieën door de rommel. Dan zeurt m'n dochttertje wanneer ik nu eindelijk eens haar kousen stop en klaagt mijn zoonitje 's middags: „Alweer nasi goreng!”

Aldus beste hobby-genoten, een welgemeende raad: maak er een hobby van een volmaakte huisvrouw te worden. Zo één als gewoonlijk in een damesblad beschreven wordt. Die zijn charmant, knap, artistiek, muzikaal en ze doen alles zelf!

LILIAN DUCELLE

Wie geeft haar mening over het volgende:

1. Vindt U het vervelend om iedere avond bezoek te krijgen of staat uw huis net als in Indië voor iedereen open? Ook voor regelmatige tv-kijkers?
2. Ondergaat U lijdzaam ongewenst bezoek of zegt U tactisch (maar eerlijk) dat U graag alleen wilt zijn met uw gezin?
3. Wat is naar uw mening de beste oplossing voor de eeuwige „aanwippers”?

Ik weet, het zijn heel moeilijke vragen die om een humaan en toch eerlijk antwoord vragen. Toch meen ik reden te hebben ze te mogen stellen. Uit brieven, maar ook uit een stukje dat een lezeres een paar maanden geleden schreef, denk ik dat er naar een oplossing gezocht wordt om te komen tot meer „privacy” (moeilijk te vertalen). Helpt U mee? Brieven graag vóór 20 april te richten aan redactie „Myana”.

LAIN DAHOELOE, LAIN SEKARANG!

Zoals de ouden zongen . . . Schaatsen de jongen!

(Twee generaties van Leeuwen „op” het water)

1 + 1 = 2 +

Vaak ontvang ik brieven die beginnen: „Bij een vriendin bij wie ik geregeld kom, las ik uw rubriek „Myana“. Ik ben geen abonné van Tong-Tong maar vindt uw rubriek zo gezellig dat ik heel graag mee wil doen“.

Mijn hart jubelt als ik zo'n brief krijg. „Myana“ heeft dus bestaansrecht! Maar meteen steekt dat: „ik ben géén abonné van Tong-Tong“. Wat moet ik doen, het meedoen weigeren of zeggen: natuurlijk doe mee, hoe meer zielen hoe meer vreugd?

Maar dan weet ik ook, dat ik een klein beetje zakelijk moet zijn, terwille van Tong-Tong, terwille van hen die wel een abonnement betalen. Tong-Tong kan meer doen, groter worden voor de abonné's als er meer abonnementen komen!

Beste mede-lezeressen doe mee, maar begin met zelf een abonnement te nemen. Die riks per kwartaal betekent meer plezier voor U, meer mogelijkheden voor Tong-Tong! En voor de vriendin die uw jaar-abonnement opgeeft een sierlijk lepeltje!

LILIAN DUCELLE

Veluwe-Priangan retour

Het is 10 uur 's morgens. Man en kinderen zijn naar werk en school, de kamer is opgeruimd en de ontbijtawas staat te drogen in het afdruiprek. Ik rommel eens een beetje in de keuken, en als ik het keukenkastje onder het aanrecht open, zie ik dingen die me op eens een onbedwingbare lust tot „njarap“ geven. Wat ik zie? Koude rijst van gisteravond, een schaaltje met rauwe spruitjes en een halve tjobek sambel oelék met petis. Gauw schep ik wat rijst op een bord, tjobek en lalap gaan mee naar binnen en even later zit ik met mijn „vijf geboden“ te genieten. Veel te gauw eigenlijk is het heerlijk verdwenen; de tjobek gaat terug naar de keuken waar ik mezelf tot slot nog een fikse mok koffie toebroek maak. Onder het voorzichtig slurpen van dit hete vocht ben ik weer even in mijn innig geliefd Priangan: ik zie de Tangkoeban Prahoe, hoor het rythmisch piepen van de pikoelans van vroeger sajoeran-verkopers uit Lembang. Een schat van herinneringen overstelpt me even. — Dan kijk ik naar buiten, waar warempel de zon schijnt. Het gaat voorjaar worden! Ik trek mijn mantel aan, roep onze hooft (weinig ras, maar lief) en samen gaan we een flink eind lopen in het zachte voorjaarsachtige weer. — Deze morgen is allerlei werk blijven liggen maar het hindert niet, dat haal ik morgen wel in. Ik ben in de geest met vakantie geweest in mijn geboorteland! Probeer U ook eens zo'n vakantie, ze kost niets, ze kan zo lang of zo kort zijn als U zelf wilt. Daarna moet U weer terug naar uw dagelijkse bezigheden, want óók een vakantie in de geest kan niet eeuwig duren, maar U hebt iets onvergetelijks om op te teren en om kracht uit te putten.

BANDOENGSE

„Geef mij maar Nassi“

Hollandse meneer komt Chinees restaurant binnengestapt en zegt na zorgvuldige bestudering van de spijkaart tegen de ober: „Geef me maar nassie“.

„Nassi goreng of nassi rames?“

Meneer kijkt even beteuterd en zegt dan onverschillig: „Geef me maar wat“.

Er wordt (natuurlijk) nassi rames opgediend. Meneer mengt alles vlijtig dooreen en eet kennelijk met grote smaak zijn bord leeg, betaalt en gaat heen.

Sindsdien spelen vele vragen door mijn hoofd:

1. Wist de meneer werkelijk niet dat rijst op verschillende wijzen geserveerd kan worden?
2. Vond hij het niet de moeite waard de verschillende schotels van elkaar te onderkennen?
3. Speelt after all de toebereiding in het geheel geen rol, omdat het blijkbaar om rijst te doen is na alle dagen aardappelen?
4. Zou deze heer in een Europees restaurant óók gezegd hebben: „Geef me maar aardappelen“ en in een Italiaans restaurant: „Geef mij maar spaghetti“? M.a.w.: speelt het hoofdvoedsel de belangrijkste rol en is de aankleding altijd maar bijzaak? Mij is namelijk opgevallen dat „geassimileerde“ Indischgasten ook met voldoening constateren dat ze altijd „kentang“ eten, maar van de vele mogelijkheden van de Europese tafel schrikbarend weinig afweten. Het is jammer dat eten, waaraan men zoveel geld uitgeeft, voor velen slechts een methode is om de buik te vullen, i.p.v. een methode om een gezond lichaam te krijgen en een methode om andere beschavingen beter te leren kennen. Het is wérkelijk waar: kennis van vele spijzen, het ontwikkelen van een goede smaak verraden de beschaafde mens.

Herkent U haar? Op onze „Anders dan gewoon over Telma Tamara die haar filmsterloopbaan opgaf om gewoon huisvrouw te worden kreeg ik veel reacties: waarom geen foto van huisvrouw Telma Hillman. Foto'tje kwam te laat, maar hier zijn ze dan: Allan Hillman (Amerikaan) Daniel Marc-Jan (Indo-Amerikaan) en zijn bijna beroemd geworden moeder Thelma. A happy family in New York!

SETENGA SALAH

Njonja baroe in Indië probeert kokkie instructies te geven:

„Masak telor setengah hari“.

„Adoe Njah, tida bisa“!

Langer piekeren. En dan: „O ja, masak telor setengah mati“...

VERGEET U HET NIET?

Nog steeds vraag ik aan U:

- * Leuke, liefst recente foto's van uw kinderen of kleinkinderen. Met vermelding van naam, leeftijd, plaats en eventueel bijschrift.
- * Recepten die een variatie zijn op bestaande overbekende gerechten (zie TT 30 jan.).
- * Zelf verzonden recepten gemaakt van ingrediënten die ter plaatse te krijgen zijn. Geldt niet alleen voor Hollandse maar speciaal voor huisvrouwen in de States, Brazilië, India, overal ter wereld waar gekookt en geëxperimenteerd wordt om te komen tot gerechten die voor onze (verwende Indische) smaak „echt lekker“ zijn.
- * Het is de bedoeling van al de inzendingen (ook variaties) een internationaal kookboek samen te stellen, waarbij naam en foto van de inzender (inzenders misschien ook?) gepubliceerd worden (zie TT 15 februari). Ik heb er al heel wat binnen, maar nog te weinig, vooral van buiten Nederland. Maar daar verschijnt Tong-Tong ook veel later. Daarom zal deze oproep geregeld worden herhaald.
- * Ook zelfgebrouwen dranken, long and short, koud en warm krijgen een plaats in ons kookboek. Lezeressen in de warme landen, de Antillen, Trinidad, Suriname, Tjalie heeft me kepingin gemaakt met de verhalen over allerlei verrukkelijke dranken, die van klappermelk, vruchtensap en vruchtenmoes werden gemaakt. Toe, beschrijf ze, geef ons het recept. Misschien inspireert het anderen tot nog hemelser creaties.

Alle bijdragen te adresseren aan „Myana“ p/a Tong-Tong.

LILIAN DUCELLE

1001 AVONTUREN met de soetl

Variaties

Een gezellig praatje over variaties op bestaande gerechten ontving ik o.a. van een dame die zich bescheidenlijk „Kadal” noemt. Ik laat hier haar hele brief volgen als voorbeeld en aansporing voor de „schuchteren met ideeën”.

Loempia

Onze loempia hier in Holland is inderdaad ietwat afgezaagd. Ik herinner me dat de Chinezen ze in Magelang en Poerwodjo wat anders deden dan b.v. in Bandoeng of Djakarta. Ze hielden het omhulsel mooi wit, de loempia werd dus niet overgebakken. Vulling: heel fijn gesneden kip, garnalen, reboeng, worteltjes, seldrie en heel weinig taugé. Aldus hun loempia „basah”. Behalve het gebruikelijke hete sausje met tomaat, een heldere gebonden saus, waarin minuscule gesneden wortel en zoet-zure augurk. Heb het hier in Holland nagemaakt en veel lekkerder gevonden dan de „Hollandse”.

Soezen

In het begin keek ik er raar van op dat in de soezen hier geen „bakkerstroom” zat zoals bij ons. U weet wel, die erg dikke vla. Veel lekkerder dan die slagroom met dat hoedje van gesmolten chocolade glazuur. „Moor-koppen” namanja, mierzout en één en al lucht!

Rijst, aardappelen, spaghetti

De Italiaanse arbeiders in Twente geven er herhaaldelijk hun ongenoegen over te kennen, dat het eten in hun pensions „slecht” is: altijd maar aardappelen (die zij waterig en onvoedzaam achten) en maar eenmaal in de week spaghetti of macaroni. De diverse kostjuffrouwen zijn het daarmee helemaal niet eens: zij vinden dat de Italiaan zich best kan wennen aan een „stevige Hollandse pot” en verwerpen de Italiaanse „liflafjes”.

Het vreemde is dat de aardappel en de „gekookte meelslierten” zowel voor Nederland als voor Italië oorspronkelijk geïmporteerde voedingsstoffen zijn. De aardappel kwam hier uit Amerika. De spaghetti en macaroni bracht Marco Polo uit China mee (en wel uit Noord-China; in (tropisch) Zuid-China domineert de rijst).

Misschien wordt over honderd jaar de aardappel in Italië hoofdvoedsel (als maar genoeg Italiaanse arbeiders van smaak veranderen) en zullen de Hollanders rijst eten, die zij door ons beter hebben leren kennen en waarderen. Alleen de werkelijk ruimer denkende, intelligente, beschaafde mensen maken nooit radaw over eten en beschouwen eten evenals lezen en muziek als een methode om ruimer te leven.

Een bijzondere specialiteit van mevr. de la Croix herinner ik mij, waren soezen gevuld met garnalenragoût. Zalig!

(ook wel eens gemaakt, de ongevulde soezen bestelde ik bij mijn bakker, de ragoût maakte ik zelf. L.D.).

Lemper mendép

De herinneringen aan Kleine Tok deden me denken aan Magelangs befaamde Semar Mendép. Wat deze, in een papierdunne omelette gewikkelde lempers met die clowneske figuur gemeen heeft, is alleen zijn bolle uiterlijk. Wat betekent mendép eigenlijk? Enfin, een gewone lempers dus in dadar en bovenop een plasje gestolde gebonden santen. Lekker. Pa, die Javaans maar erg moeilijk vindt, noemt het: lempers telor.

Smoor

Weet U dat ik in de alledaagse smoor doe? Weet U misschien allang: pommes frites, plakjes tomaat en laska, op het laatste moment. Dus net als onze haché, maar dan zonder laurier.

Tempel-goreng

Als je op dieet bent (hoe houd ik het uit?) verzin je van alles. Inplaats van tempel-goreng, gedachtig de Magelangse bltjem, de tempel gesneden en even gekookt in wat sinaasappelsap(!), zout en wat suiker. Heus probeert U het maar, lekkerder dan in asem, die vaak hier al overjarig is.

Gandaria

Geen uien en toch sambal gandaria willen eten. $\frac{2}{3}$ deel tomatenketchup gemengd met $\frac{1}{3}$ deel sambal oelek en fijngesneden gandaria (o.a. te krijgen bij Kokkie's winkel, Amsterdam), een vleugje trassi. Een vindingrijke neef maakte eens zelf gandaria. Afgekeurde druiven van de kassen in zoutwater gezet. De „witte” uiteraard. Volgens hem, precies dezelfde smaak als de echte gandaria!

KADAL

(De laatste weken tot mijn grote vreugde veel recepten van kanav kiri ontvangen. Inzendsters hartelijk dank, ze krijgen allemaal mettertijd een plaatsje, voorlopig gaan ze in onze voorraad-map, U weet, onze rubriek is nog klein! Red.).

f 10,-

f 5,-

Verkrijgbaar bij:

ADMINISTRATIE TONG - TONG
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag

Of schriftelijk bestellen. Op briefkaart of enveloppe vermelden „RANTANG”

Niet gireren s.v.p. Betalen na ontvangst.

Het verdwenen gerecht

In een brief aan de redactie kwam ook de volgende opmerking voor: „...er is een gerecht in Indonesië dat gegeten wordt met veel sambal kemiri. Ik weet wel dat ik er destijds op verzot was, maar wil je wel geloven dat ik me met geen mogelijkheid kan berinneren welk gerecht dat was? Hoe ellendig dat het gebengens zelfs t.a.v. de mooiste zaken op den duur ook verzwaakt...”

We dachten zo: we zetten dit brieffragment maar eens in Tong-Tong, dan zullen er wel genoeg „geheugenopfrissers” binnenkomen. Toch denken wij dat de briefschrijver alleen een bepaalde „stijl” in zijn hoofd heeft, n.l. de Soendanees. In West-Java gebruikt men bij voorkeur in vele gerechten een flinke schep sambal kemiri. De boemboc b.v. van de saté in Tjandjoer heeft een geweldige schep sambal kemiri. Maar misschien weten de dames beter raad?

Een dame vroeg mij het recept van ketjipoet. U weet wel die knapperige bolletjes met wijden bedekt. Wie, o wie?

Recepten

Een abonnee in Brazilië vraagt hoe je ragi kunt maken en tapé, wij plaatsen zijn vraag in Tong-Tong en ziet prompt komen de reacties binnen! Leuk idee! Lezers in Holland helpen lezers in Zuid-Amerika aan een typische lekkernij van de Preanger: peujeum!

Hieronder volgen twee recepten.

De Ragi

Je kan ragi maken door rijstmeel met langkoeas en met een beetje bawang poetih te mengen.

De Peujeum

De singkong moet worden geschild, in stukken gepotong, goed getoetij en half gaar gekookt. Als al koud, bij elkaar doen en met ragi bestrooien totdat alles gaat gisten. Als alles zacht is geworden na een paar dagen, dan is het peujeum.

Al dèh!

SINJO ARI

Recept van Ragi, volgens Oost-Indisch Kookboek. Mevrouw J. M. J. Catenius-van der Meijden, 3e druk 1934.

30 sioons bawang-poetih, 20 lomboks, 2 stukken kaneel van een vingerlengte, 2 vingerlengten laos, een katie rijst, een el (69 cm) teboe, warm water.

Bereiding:

De rijst wordt zeer fijn gestampt met de kruiden en met de teboe. De teboe echter moet een dag tevoren geroosterd worden en — als men de ragi gaat maken — geschild en in stukken gesneden. Stuksgewijze wordt, al stampende de teboe erbij gevoegd en door gestampt tot de teboe zeer fijn is. Dit wordt dus met de rijst en de kruiden een poeder, welke men zift en met warm water vermengt tot een kneedbaar deeg. Men maakt er dan balletjes van zo groot als kleine doekoes. Bij het maken der balletjes moet men zorgen buiten de tocht te staan. De balletjes worden verder op een tampa geplaatst, waarop men eerst merang heeft gelegd. Op de balletjes ook een dek van merang. Ze moeten drie dagen lang berookt worden met ampas teboe. Eindelijk worden ze in de zon gedroogd. Men beware ze, na afkoeling, in blik of stopfles.

MEVROUW P.B. WIJTMAN HAGEMAN

MARY BRÜCKEL BEITEN

rijsttafelkundige en schrijfster van recepten en kookboeken:

U vraagt mijn mening over rijsttafelproducten? Ik raad U aan een bekend en betrouwbaar merk te gebruiken. CONIMEX is overal bekend. Maak het U gemakkelijk. Gebruik CONIMEX kant en klaar.

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Las Palmas een ideale woonplaats voor Indische Nederlanders

Naar aanleiding van het artikel in Tong-Tong van 15 maart j.l. zijn bij de redactie stromen brieven en telefoontjes binnen gekomen.

Het zou te veel tijd vergen om op alle gestelde vragen individueel antwoord te geven en het lijkt de redactie van Tong-Tong en schrijver dezes ook beter maar zo spoedig mogelijk een bijeenkomst te arrangeren, waar men zoveel zal kunnen vragen als men wil en waarop dan door schrijver naar vermogen antwoord zal worden gegeven.

Deze bijeenkomst zal worden gehouden op zaterdag 7 april a.s. des namiddags om 2 uur in het gebouw van Tong-Tong, Prins Mauritslaan 36, Den Haag. Ook de mensen van buiten kunnen dan op een dag heen en weer.

Breng zoveel mogelijk van uw vrienden en kennissen, die geïnteresseerd zijn mee, want het is zo, dat wij ongeveer 100 gegadigden moeten hebben om een begin te kunnen maken. Bouwt men minder bungalows dan komen ze duurder.

Er is helaas een onaangename fout in het vorige artikel geslopen: de bungalows zijn niet 75, maar slechts 47,12 vierkante meter bebouwd oppervlak (zie het plattegrondje) groot genoeg voor een rustig echtpaar; wil men meer ruimte, dan moet men meer betalen; het totaal oppervlak, dus bungalow plus erf is 11 bij 15 meter.

Enkele vragen die zorgvuldig zijn gesteld, zullen hier in het kort beantwoord worden:

1. De bungalows kunnen ook gekocht worden, voor fl. 7500,—, met 60% hypotheek, dus fl. 3000,— eigen geld.
2. De A.O.W. wordt verloren bij vestiging buitenslands, behoudens een gedeelte, dat zich tot de gehele uitkering verhoudt als het aantal bijdragejaren staat tot 50. Bij het genot van Indisch overheidspensioen speelt dit een kleinere rol, omdat reeds

een groot gedeelte van de A.O.W. met het pensioen wordt verrekend.

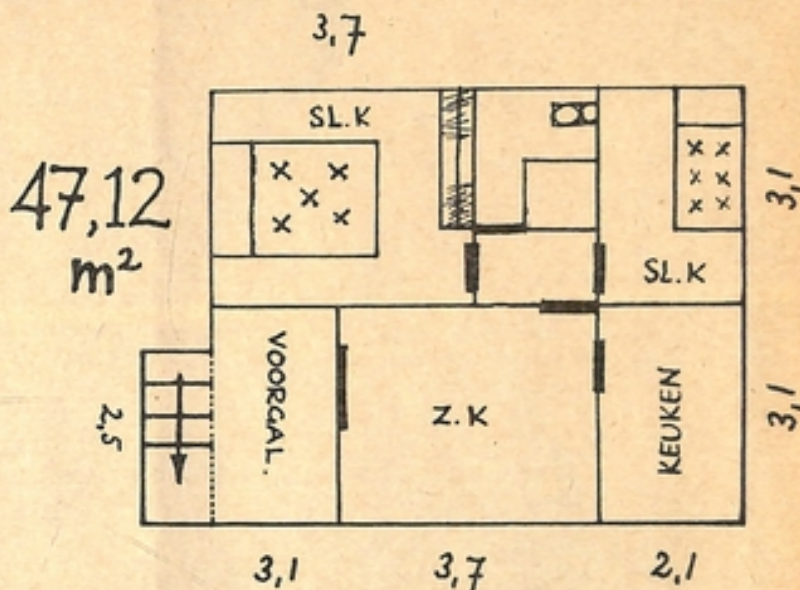
3. Ik meen vrij zeker te weten, dat er wel werkgelegenheid in Las Palmas is, doch zal dit nog nader onderzoeken.

Wij hopen, dat er voldoende serieuze gegadigden zullen zijn, die bereid zullen zijn zich tijdens de bijeenkomst vrijblijvend op te geven. Als er flink wordt aangepakt zou men nog voor de komende winter in Las Palmas in zijn bungalowtje*) kunnen zitten.

W. H. G. VAN SANTEN

*) Eigenlijk is 't woord (en begrip) „pondok” hier beter op zijn plaats.

Hieronder ziet U een schets van het bungalowtje, zodat U zich vast een idee kunt vormen van de indeling.

HUMOR BETAWIE

In de roemruchte dagen dat in de geest van „Asia bangoen!” in de straten van Batavia vaak spandoeken hingen werd een voetganger bij een aanrijding zo lelijk aangereden dat hij bewusteloos op straat bleef liggen. Uiteraard een massa omstanders en niemand die een hand uitstak. Totdat eindelijk een energiek man naar voren stapte en luid riep: „Ajo! Asia bangoen!” Ook al hielp het niet, er was toch veel pret.

Gontjeng

Op een andere fabriek:
Jan lummelt zo'n beetje rond.
De baas vraagt: „Wat doe jij?”
„Ik freewheel meneer”.
Baas tegen Piet: „En wat doe jij?”
„Z'n co-pilot meneer. Ik zit bij hem achterop”.
NJOOTJE

Oude Hollandse straatnamen in Indië

In uw nummer van 15 februari vraagt de heer A. W. Jansen naar *Gang De Bruin Slot*. Ik denk dat hij bedoeld de *gang Bruins en Thijssen*, genoemd naar de broodbakkers en thans *Marcoustraat* genoemd.

Gang Coorde heette vroeger *Bordeelsteeg* en nu *Kedjatan*. De heer C. Coorde, Belg van geboorte, kwam als militair in Indië. Na zijn dienstdienst reisde hij met enkele koffers met juwelen door de Preanger en ontmoette in het hotel Tjiandoer de grote Jan Dinger, directeur van de Escompto. Coorde vertelde Dinger dat hij veel meer zaken kon doen als hij kapitaal had. Dinger trok een paar maal aan zijn grote witte baard en zei: „Kom morgen op de Escompto in Bandoeng, daar spreken we elkaar nader”. De afloop van het gesprek was dat Coorde een blanco crediet kreeg, waarmee hij in staat werd gesteld een welvarend man te worden aan de *Bragaweg*. Deze voornaamste Bandoengse winkelstraat heette voorheen *Karrenweg* en daarvoor *Pedatiweg* en werd aangelegd door Andries de Wilde, die ook het huis bouwde waar thans het gemeentekantoor is gevestigd.

W. H. HOOGLAND

MINANGKABAUSE PEPATA

Biar lambat, asal selamat.
Langzaam maar veilig.

nespanda tours

Verrukkelijke
vakantiereizen naar:

COSTA DEL SOL

(Torremolinos bij Malaga)

COSTA D'ORO

(Castelldefels Playa bij Barcelona)

CANARISCHE EILANDEN

(Las Palmas, Puerto de la Cruz)

Alle gewenste inlichtingen bij:

INTRANED v/h HESTA, GRANS & Co.

Scheepvaart- en Luchtvaart-agent

Plein 22 - s'Gravenhage - Tel. 184250

HOBBY News

Redactie „HOBBY NEWS“, POSTBUS 8006, DEN HAAG-Z. Alle aanmeldingen, ruilaanbiedingen, vragen e.d. dienen steeds aan dit adres gezonden te worden.

Hobby Sobat vraagt actieve mensen die hem willen helpen om de HOBBY-TON te vullen voor de vele verzamelaars en verzamelaars-sters die telkens weer komen opdagen uit alle delen van het land. Reeds diverse T.T.-lezers hebben hun bijdrage geleverd door het zenden van suikerzakjes, postzegels, ansichtkaarten, sigarenbandjes, lucifersmerken e.d. Bravo aan al diegenen die reeds zo actief waren en begrepen dat een HOBBY RUBRIEK altijd wat gebruiken kan. Laten wij de HOBBY-TON boordevol maken en dat kan gemakkelijk. Ook bierviltjes en oude munten waar men toch niets meer mee doet zijn van harte welkom. Helaas zijn er ook mensen die beloofden ons wat te zenden, maar..... tot op heden zagen wij verder nog niets. Misschien loepah? Kom op lui, een man een man, een woord een woord en vergeet niet dat alles bestemd is voor alle verzamelaars van TONG TONG, dus onze eigen Indische groep, dus daarom ook hierin..... POEKOEL TEROES..... De HOBBY-TON staat klaar, dus..... sturen maar en..... alvast bedankt lui!

Mochten diverse onder U nog géén bericht ontvangen hebben, weet dan, dat het komt. De brieven worden in volgorde van binnenkomst behandeld. De „oudsten“ moeten het eerst de deur uit en buitendien nog enkele spoedgevallen. De artikelen moeten voor ruiling gesorteerd worden enz. enz. en dat alles in de vrije tijd van Hobby sobat, dus sabar lui. Hoe meer het hobby-kaartstelsel zijn voltooiing nadert, hoe vlotter alles zal gaan lopen.

Militaire Insignes en decoraties. Wie kan ons weer aan nadere gegevens helpen? a. de naam van het onderdeel, b. wanneer en waar opgericht en ontbonden (K.N.I.L.), c. wanneer naar Indië en wanneer terug (O.V.W. en Dpl.), d. standplaatsen in Indië en acties waaraan werd deelgenomen, e. naam van de Commandant(en).

INFANTERIE II K.N.I.L.

Tijdens de 1e Pol. actie maakte Inf. II deel uit van de V-Brigade. Verdere gegevens zijn mij niet bekend. Wie kan helpen?

KLEUREN: schild: Rood, vleugels en zwaard: Geel, kleine schild: Wit.

TOPOGRAFISCHE DIENST K.N.I.L.

Embleem is van metaal, verdere gegevens onbekend. Wie kan hier meer over vertellen?

KLEUREN: lint: Oranje met zwarte bias; verdere gegevens onbekend. Wie kan hier meer over vertellen? **KLEUREN:** lint: Oranje met zwarte bias; schild: donkergroen met zwarte bias; Theodoliet: Zwart.

Postzegels. Ten getieve van diegenen die het nog niet weten, kunnen voor ruiling gebruik gemaakt worden van de volgende catalogussen en de daarin voorkomende catalogusnummers (per land). a. Speciale catalogus 1962 van de postzegels van Nederland en Overzeese Rijksdelen 21e editie. Prijs: f. 3,00. Officiële uitgave van de Nederlandse Vereniging van Postzegelhandelaren (N.V.P.H.). b. Gewone catalogus voor Nederland en Overzeese Rijksdelen 1962 van de postzegels der Republiek Indonesia, zevende editie. Uitgave: „Zonnebloem“, Amsterdam. Prijs: f. 1,50. Diegenen die catalogus a bezitten, hebben catalogus b niet nodig. De catalogussen zijn verkrijgbaar in elke postzegelzaak.

Om te voorkomen dat er ruil-lijsten verloren gaan of ergens blijven „hangen“ is het beter dat de VRAAG & AANBOD nummers uitsluitend in HOBBY NEWS geplaatst zullen worden. Heeft U nog géén Hobby-registratienummer? Geef U dan alsnog heden als verzamelaar op en stuur gelijktijdig uw VRAAG & AANBOD-lijstje in volgens catalogusnummer. (Soort van de catalogus a, b of c vermelden s.v.p.)

Aanbod: Nederland (0075) nrs. 35 — 40 — 50 — 52 — 53 — 54 — 55 — 57 — 60 — 62 — 65 — 69 — 70 — 71 — 72 — 73 — 74 — 75 — 76 — 77. **Ned. Indië (0075)** nrs. 377 — 379 — 383. **Indonesia (0075)** 26 — 37 — 39 — 40 — 41 — 42.

Vraag: Ned. Nieuw Guinea (0075) nrs. 1 — 2 — 3 — 5 — 7 — 10 — 12 — 14 — 15 — 18 — 20 — 21 — 22 — 23 — 24 — 32 — 33 — 35 — 36 — 39 — 40 — 45 — 46 — 47 — 48 — 49 — 50 — 51 — 52.

Aanbod: Republiek Indonesia (0003) „Zonnebloem“ 1962 vanaf bldz. 25. 64 — 74 — 75 — 76 — 77 — 78 — 79 — 80 — 81 — 82 — 83 — 84 — 85 — 86 — 87 — 88 — 90 — 107 — 109 — 111 — 113 — 114 — 117 — 125 — 142 — 146 — 147 — 150 — 153 — 156 — 164 — 165 — 166 —

167 — 168 — 169 — 170 — 173 — 176 — 178 — 199 — 203 — 204 — 205 — 208 — 209 — 210 — 211 — 212 — 215 — 220 — 224 — 228 — 230 — 231 — 232 — 235 — 238 — 239 — 241 — 251 — 267 — 269 — 270 — 271 — 272 — 279 — 289 — 299 — 301 — 302.

Vraag: Republiek Indonesia (0003) „Zonnebloem 1962“ nrs. 39 — 41 — 42 — 43 — 44 — 46 — 47 — 49 — 50 — 52 — 53 — 54 — 55 — 56 — 57 — 58 — 59 — 60 — 61 — 62 — 63 — 66 — 67 — 68 — 69 — 70 — 71 — 93 — 94 — 95 — 108 — 280 — 281 — 282 — 283 — 284 — 285 — 286 — 287 — 288 — 291 — 294 — 295.

Luchtpost Suriname (0003) nrs. 2 — 3 — 4 — 6 — 7 — 8 — 9 — 10 — 11 — 12 — 13 — 14 — 15 — 16 — 17 — 18 — 19 — 20 — 21 — 22 — 23 — 24 — 25 — 26 — 27 — 28 — 29 — 30 — 31 — 32.

Munten: Aanbod: (0054) 1 st. Venezuela 835 Lei-5 gram 1945; 2 st. Venezuela 25 centimes 1945; 1 st. België 25 cent 1922; 1 st. Denemarken 5 Ore 1957; 1 st. Bank Deutscher Länder 10 Pfennig 1949; 1 st. Bundesrepublik 10 Pfennig 1950; 1 st. Curaçao 5 cent (nikkel); 1 st. Curaçao 2½ cent 1946; 1 st. Curaçao 1 cent 1944; 2 st. Ned. Antillen 1 cent 1954-1957; 1 st. Amerika 1 cent 1955; 2 st. Indonesië 10 cent 1954; 3 st. Ned. Indië ½ cent 1945.

Hiervoor wordt gevraagd: Postzegels van Suriname (1961 Historische gebouwen bldz. 233 catalogus 1962) (ongebruikte).

Willen diegenen die interesse hebben in de VRAAG & AANBOD rubriek vooral het tussen haakjes ( ) vermelde nummer opgeven? Denk steeds om de antwoordzegels anders krijgt U géén bericht.

Buitenland U.S.A. (0078) Wie kan verzamelaar helpen aan: First-day-covers (Air-craft) en tevens het toezenden van alle nog uit te komen postzegels van de U.S.A. en de United Nations, tegen een billijke tegenprestatie. Wie kan verder helpen aan vooroorlogse „first-day-covers“ (ook andere Aircraft) uitgaven 1940-1945, waarvan diverse exemplaren nog onthreken.

Rizzla Vogel album. Zowel in Den Haag als in Schagen heeft iemand een Rizzla Vogel Album in ruil voor: 1000 Kwatta soldaatjes + 1000 D.E. punten. Wie het eerst komt... enz.

Diversen. Aangeboden tegen postzegels 1 : 1 : 9 ZK spaarzegels; 24 Kroon-zegels; 70 Tref-ferszegels.

Indische Romans. Wie kan helpen een verzamelaar gelukkig te maken met de boeken: Gantang de Gesel van Batavia, De Schoonste Triomf van de Indo-detective; Het Spookhuis van Tandjong-Priok e.d. en ook de roman Hartstocht en Ijdeldheid in de Lampongse Districten. De romans zijn geschreven door Ucece of Uce.

HOBBY SOBAT

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 - Telefoon 601703
DEN HAAG

Hét speciaal adres voor

**Krontjong- en
Cowboy-Toppers**

Zo juist ontvangen
NIEUWE KRONTJONG I.P.

en zending Amerik. Western. I.P.'s

Wij hebben ook een spec. afd. voor
TECHNISCH SPEELGOED
o.a. Märklin — Fleischmann — etc.

Pim Hofdorp:

„Sambals voor Sweelinck”.

Uitg.: W. van Hoeve, Den Haag

Pim Hofdorp is de auteur van een aantal detective-romans, die zijn verhalen projecteert tegen de achtergrond van steeds een andere Haagse stadswijk. In „Sambals voor Sweelinck” vormen Duinoord en het Statenkwartier de statige décors voor uiterst geheimzinnige gebeurtenissen, die men in die rustige, wat bedachtzame sfeer niet zou verwachten. Twee wijken bewoond door een groot aantal gepatrieerden, die er sterk hun stempel op hebben gedrukt. Die Indische „touch” kenmerkt — hoe kan het anders! —

het verhaal, vormt er zelfs het hoofdbestanddeel van. Hier en daar sterk gechargeerd, maar is dat niet min of meer het privilege van de „spannende letteren”?

De wegen van de Recherche (commissaris Aremberg, geassisteerd door de Indische inspecteur Victor Hinne, nazaat van Schout Hinne!) en die van de Geheime Dienst (kolonel Van der Spreuwen) kruisen elkaar tot verwarde en amusante verwickelingen. Al met al een speurdersverhaal met vaart en spanning; voor de bewoners van Statenkwartier en Duinoord vol prettige herkenningen van vertrouwde „punten”, maar ook verbazing over het niet vermoede bestaan van onbekende plekjes!

Rt.

Versolg van pag. 11

Mijn Goenoeng Keloet

huis, geen mens, geen dier— alleen maar de stilte des doods en daarboven de warme zon in een strakblauwe hemel — en niet zo heel ver weg, met een gezicht zo onschuldig, maar met 't lijf vol giftige plooiën, stond zij, die moordenaar, rustig nu, leeg, uitgebrand, een nieuwe diepe wonde in haar lijf, waardoorheen zij gisteren haar dodend venijn uitgebraakt had.

Wonderlijk stil was 't in en om me — wat was er met mijn Keloet gebeurd! De Keloet had gesproken, ze was neergedaald naar de vlakke, omdat de nieuwe resident naar 's lands wijs 't vertikt had, haar met een bezoek te vereren. Toen was zij op bezoek gekomen — zo wil de legende het — zo is geschied.

Bekwame mannen hebben de heks nu voorgoed aan de ketenen gelegd. In haar lever, waar ze haar giftig venijn brouwt, staken uitzonderlijke knappe dokters een lange sonde, die voortdurend 't vocht uit haar lijf zuigt, zodat ze nooit meer een teveel kan produceren, dat haar humeur zou prikkelen tot gevaarlijke daden.

In haar machteloosheid rukt ze zo nu en dan aan haar ketenen en spuugt al grommend een vale rookwolk uit, dat is alles.

Nog staat ze daar in blauwe majesteit, vol mysterieuze duistere spelonken, haar grillige kantelen als rafelig kant tegen 't heldere uitspansel — en zwijgt — voor hoe lang nog?

KOFFIEBOON

ZOJUIST VERSCHENEN!

Pim Hofdorp:

SAMBALS VOOR SWEELINCK

Vierde deel in de Haagse Mysterie Reeks

In deze roman van het „Indische Haagje”, die zich onvermijdelijk afspeelt in de wijde kring van een Indische familie, wordt commissaris Aremberg geconfronteerd met heel geheimzinnige gebeurtenissen... PRIJS f 4.90.

Verkrijgbaar bij:

UW Boekhandelaar P A A G M A N

Fredr. Hendriklaan 217B — Den Haag — Telefoon 54 37 00 — Giro 185783

ITOE LAH!

HERINNERING UIT HET VOORM. NED.-INDIE

VERZ. THEELEPELS

met

HEILIG KANON BATAVIA

MICHIELS MONUMENT „

ATJEH „

J. P. COEN „

VAN HEUTSZ „

AMST. POORT „

WAPEN SOERABAJA „

per stuk f 2.25

ASTROLOGIE

Kop en schotel, porcelein f 1.95

Verzilverde lepeltjes f 1.95

Verzilverde bladwijzers f 2.25

Verzilverde briefopeners f 2.65

alles met dierentien

ALLEEN BIJ

de Vries

UW ZAAK VOOR LUXE EN HUISHOUDELIJKE ARTIKELN

Laan v. Meerdervoort 566A, bij Remise, Den Haag. - Tel. 320008.

HANDELSONDERNEMING

MALAKKA

Postbus 205

ROTTERDAM

Als drukwerk
verzenden

desgewenst een brief-
kaart.

Onze nieuwe prijslijst heeft ons een zeer groot aantal bestellingen opgeleverd, uiteraard verheugen wij ons daarover.

Helaas is er ook een bezwaar aan verbonden, wij hebben enige achterstand gekregen in de uitvoering. Wij hopen deze op korte termijn in te lopen. Inmiddels doen wij een beroep op uw medewerking.

BESTELT U VOORAL TIJDIG

Geeft U, als er haast bij is, liefst een uiterste leveringsdatum op. U krijgt het dan beslist op tijd.

Hebt U onze prijslijst nog niet ontvangen? Stuur onderstaande bon dan vandaag nog in. U vindt er een uitgebreide sortering:

RIJSTTAFELINGREDIENTEN

TEGEN SCHERPE PRIJZEN
FRANCO BIJ U THUIS

B
O
N

Gezame ontvang ik geheel vrijblijvend, uw prijslijst B 28.

Hr./Mevr. ....

Adres .....

Woonplaats .....

Journalistieke Totems en Bonzen

Toestond en christelijk vergaf. Een mooie noble natuur.

Bé was in vele opzichten zijn tegenvoetster realist, sensueel, sensitief, smulpaap aan de dis des levens, een kleurige vlinder. Ik mocht haar graag, want ze was eerlijk en oprecht. Ze verborg niets. En... als haar man haar aanbad en vergaf, hoe zouden wij haar dan iets mogen verwijten?

Aan haar dank ik de schrik van mijn leven. Het was op een dinsdagmiddag even na de siesta. Ik zat op kantoor met Koning naast mij. Hij was, als ik, redacteur aan het NIEUWS. Ik werd opgebeld en aan het andere eind van de draad zat, stond of lag Bé, die glimde.

„Leo, help, help, HELP!!”

Een doffe plof en verder niets.

Zonder iets aan haar man te zeggen, holde ik het bureau uit, naar hun woning. Daar was ze niet. Naar de hotelkamer van haar minnaar. Daar was ze ook niet. En niet geweest. Naar alle adressen, die ik me herinnerde... Nergens was ze.

Twee uren later zat ze gewoon aan tafel met haar man.

„Wat was er toch, Bé? vroeg ik, toen ik even met haar alleen was.

„Met mij? Niets”.

„Waar was je? Ik heb je overal gezocht!”

„Gezocht?... Ik lag hier, op mijn bed”, loog ze. „Met een boek”.

„Maar je hebt toch opgebeld en om hulp geroepen?”

„Ik? Je bent gek! Je hebt gedroomd, Leo. Of je lijdt aan hallucinaties!”

Nooit heb ik een oplossing gevonden van het raadsel, dat me, in de angstige opwindende naar alle hoeken van de stad had doen ijlen... Evenals de Van der Pant's zijn de Koning's gescheiden kort nadat ik Indië verlaten had. Johan is een bekend impresario geworden in Amsterdam, na in Soerabaja een weekblad te hebben geëxploiteerd. Als impresario, concertbureau, slaagde hij beter dan als journalist.

De ex-mevrouw Van der Pant is gehuwd met Mr. Maclaine Pont, de assistent van Mr. Van Dijk.

Bé heeft haar minnaar getrouwd en met hem is ze 20 jaren later bij ons in Parijs geweest. Ze aten bij ons in het restaurant en lieten mij, ter lezing, een kostbaar gebonden boek met gedichten van hem aan haar. Het diner lieten ze opschriven. Ze zouden elke dag bij ons komen eten en afrekenen wanneer ze weer naar Holland terugkeerden. — Ik heb ze nooit meer gezien, en het boek, met een aantal wezenlijk verdienstelijke gedichten, staat nog in mijn boekenkast. Het diner was daarmee ruim betaald.

Bé Vonk, raadselachtige vrouw...

Een heel prettige collega in die dagen was ook Stufkens, hoofdredacteur van de PRE-ANGERBODE. Hij had het niet gek uitgezocht, want in Bandoeng is (en was) 't best te harden. Heel wat stukken beter dan aan de Kali Besar. In velerlei opzicht. Hij was een briljant schrijver en causeur, en maakte van zijn krant iets bijzonder aantrekkelijks. Later is hij nog veel beter terechtgekomen. In Parijs, na de eerste wereldoorlog, kwam hij ons opzoeken en stelde ons zijn vrouw voor (ik had hem steeds als vrijgezel gekend, opgaand in zijn werk). Mevrouw Stufkens paarde een zeldzame charme aan een werkelijke schoonheid.

Ze schenen toen nogal warmpjes erin te zitten, want hij deed niets meer dan reizen met zijn schat van een vrouw, overal heen waar het gezellig en mooi was. Ten slotte is echter het *dolce far niente* hem gaan vervelen

en is hij in de politiek gegaan. Met zijn grote kennis van de toestanden in Nederlandsch-Indië, opgedaan in eigen ervaring, mocht hij zich terecht specialist noemen op dat gebied. Hij is dan ook enige jaren lid van de Tweede Kamer geweest en heeft zich daar verdienstelijk gemaakt.

Hij was een man die geen vijanden had, en een goed spreker. Ik zou graag willen weten of hij nog in leven is...

*

Vele koele avonden heb ik met al deze vrienden en anderen bij Versteeg gezeten of bij Stam en Weyns, waar ik hun gastvrijheid trachtte te reciproceren. Het was een verrukkelijke tijd.

Bij Stam en Weyns maakte ik ook kennis met Siep.

De heer Siep was een talentvolle pianist. In de journalistiek zouden we zeggen „free lance”, d.w.z. hij speelde, zonder vast engagement, nu eens hier, dan weer daar en ook dikwijls nergens, in de boskoop, in een café-restaurant, aan een diner of bal bij rijke Chinezen. Hij was niet alleen een begaafd kunstenaar, doch ook een charmante kerel. Maar hij had één groot gebrek: hij was gierig in zulk een mate, dat hij ook op dit punt een artiest was. Op het borrel-uur, na het maaltijd, zwierf hij langs Versteeg en als daar kennissen van hem zaten, en dat gebeurde nogal eens, want iedereen in Weltevreden kende hem en mocht hem graag, dan sleepte hij een stoel bij, ging ongevraagd bij hen zitten en bestelde datgene waar hij trek in had. En wanneer hij dat dan had genoten, vloog hij ineens overeind, voorwendend, dat daar net iemand voorbij kwam, die hij noodzakelijk „hebben” moest. En... vergat natuurlijk te betalen. Er bleef ons anderen dan niets over dan, omdat wij hem graag mochten, de bon te tekenen.

Het bonnen tekenen was in die dagen namelijk overal gewoonte. Niet alleen in café's of restaurants, maar ook in alle winkels. De eerste dag van de nieuwe maand werd het pak bonnen dan met een optelling bij je thuis bezorgd. De overal met naam en adres bekende Europeanen liepen rond zonder een cent op zak. Van de verkoper was het een slimme gewoonte, want onwillekeurig bracht het je tot grotere uitgaven voor jezelf en anderen dan je je veroorloofd zoudt hebben bij constante betaling.

Een keer hebben we Siep met zijn eigen wapen te pakken gehad. Met ons allen stonden we ineens op voordat hij zijn glas uit had, en lieten hem met de beer zitten. De les was niet te duur betaald voor alle keren, dat hij ons had „gehad”.

Een andere truc van Siep was de sado. Hij, als iedereen in de tropen, was niet dol op lopen. Das nam hij een sado. Als hij dan eenmaal op weg was, dan wenkte hij de eerste de beste kennis die voorbij kwam en haalde hem bij zich. En was hij dan aangekomen waar hij moest wezen, dan sprong hij met een haastig „Tot kijk!” uit het voertuig en... je zat voor de rekening.

Eens moest een diner, waartoe hij genodigd was, twee dagen worden uitgesteld. Toen had u Siep moeten horen!

„Daar heb ik nou gisteren voor gevast!” riep hij uit in ongeveinsten woede. „Ik kan nu toch niet nogeens twee dagen niets eten!”

*

Tweemaal per jaar waren er paardenwedrennen op de fraaie baan van Kemajoran. Drie dagen achtereen. Jockeys, paarden en boekmakers kwamen dan afzakken uit de

Straits of Australië. Jurken en hoeden kwamen uit Parijs. Niets was te ver weg, te goed of te duur om aan dit hoogtepunt van de Bataviase season luister bij te zetten. En de concurrentie onder de dames onderling deed de rest.

In Batavia stond alles stil, die drie dagen. Behalve de kranten, de drank- en eethuizen en de gokkerij.

De courses begonnen 's-morgens om 9 uur, doch het werd wel bijna 11 uur eer het paddock behoorlijk bevolkt was. Het was chic om laat te komen. Hoe later hoe sjieker. En... bleef het in kwantiteit vanzelfsprekend buiten elke vergelijking, in kwaliteit behoorde het niet onder te doen bij Longchamps of Auteuil. Zelfs was er een apart hockje afgeschoten op de tribune voor de „propriétaires” en hun dames. Want het was van de grootste weelde om (enkele dagen) eigenaar te zijn van een der rennende blikjes, dat dan op de laatste dag, wanneer de nuchterheid was weergekeerd, weer verkocht werd, met winst of verlies al naar de rol die het beestje gespeeld had. Weddenschappen, dikwijls voor zeer hoge bedragen werden afgesloten meestal buiten de books om.

Het middenterrein was, als overal ter wereld, voor de inlanders, die ook niet vies waren van een gokje.

Tegen 1 uur ontmoetten books, jockeys en beau-monde, allen met hun dames en huwbare dochters elkander in HOTEL DES INDES, waar de rijstafelprocessies rondgingen als een serieuze, neen, ceremoniële cotillon.

Maar het boeiendste schouwspel bood de sociëteit „DE HARMONIE” die nachten. Daar, in het herenpaleis, waar dames alleen op de balavonden werden toegelaten, zaten de bonzen uit de handel met opgerolde hemdsmouwen en zweet achter de speelafels. Daar waren adepten van het „trente et quarante”, het ouderwetse whist en zelfs zag men er een roulettetafel en soms een tafel voor de (weinig) liefhebbers van het bacarat. Maar het weinig inspannende poker had de voorkeur. Het liefst scheen men één man tegen één man te spelen.

Achter beide spelers stonden drie of vier (en als het zeer hoog liep, natuurlijk een veel grotere groep) „dei minores”. Mindere goden, die ook over-en-weer meer beschieden weddenschappen afsloten.

Op de tafel lagen twee kleine blocnootjes met gekrabbel en doorgekrabbel gekrabbel. Afgekend werd wanneer een van de beide partijen z'n stoel achteruitschoof, opstond en een laatste „whisky-and-soda” bestelde.

Het fletse schemerlicht van de nieuwe dag belichte nog enkelen, die van geen uitscheiden wisten, in de hoop, de winst nog te vergroten of... het verlies weer te kunnen doorkrabben. Op dat uur ging het dikwijls om duizelingwekkende bedragen. De *toewan betar* van een zeer voorname im- en exportfirma (de naam zal ik maar liever niet laten afdrucken) verspeelde eens, in één enkele nacht, heel het kapitaal, dat bestemd was voor de vakantie in Europa, die voor de duur stond, en moest toen de reis een jaar uitstellen.

LEO FAUST

(Words vervolgd)

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass. bedrijf „Argo”

- Assurantien
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Wittlaan 83, Den Haag, Tel. 557172

VERGEELDE FOTO'S

Mensen, die een hoge leeftijd bereikt hebben, kunnen moeilijk afstand doen van fotografieën. Ze beschouwen ze als een herinnering aan een periode waarin hun gedachten nog steeds verblijven. Voor hun zijn deze foto's amuletten, die hun blijven betoveren.

Mijn moeder, een vrouw van 80 jaar, heeft een verzameling oude Indische foto's van allerlei soort en grootte; van familieleden en kennissen, ook van haarzelf als van haar man en kinderen.

Een paar dagen geleden haalde ze de doos, waarin ze al deze foto's bewaarde, voor de dag om ze weer te bekijken. Toen zij ze allemaal bekeken had, schoot het haar plotseling te binnen, dat ze enkele foto's niet gezien had. Na ze nogmaals bekeken te hebben, wist ze precies welke ze miste. Haar stem klonk verdrietig en haar gezicht vertoonde een bedroefde uitdrukking, toen ze een nauwkeurige beschrijving van bedoelde foto's gaf. 's Avonds brandde in haar kamer tot laat in de nacht nog licht. De volgende ochtend vertelde ze, dat zij naar de foto's gezocht had. Ze had haar kast doorzocht, maar zonder resultaat.

De hele verdere dag was ze enigszins stil in zichzelf gekeerd. — Ik wist waar de schoen wroeg, en spreek in mijzelf de hoop uit, dat de foto's gauw gevonden mochten worden.

J. F. DROOP

Asthma-Bronchitis patiënten

U kunt direct verlichting en zelfs veelal genezing vinden door aanschaffing van de

„CHEMO“

Handverstuiver

Fijne verstuiving
Onbreekbare, Lichtwerende
Medicijnhouder.

Ook in **ELECTRISCHE
UITVOERING** verkrijgbaar
voor zware patiënten!

Vraagt inlichtingen bij:

CHEMO-PHARMACIA H.O.

(Dir. Th. E. Bendien)

FRED. HENDRIKPLEIN 6,
DEN HAAG, Telefoon 070-55.26.47

Uw Toko heeft
Djamboe-Kloetok

Ceramin

Voor grossiers: N.V. Daarnhouwer &
Co's Handelmaatschappij,
Postbus 674, Amsterdam

iglo
DIEPVRIES

nasi goreng

njai dasima

"NJAI DASIMA"

(Het slachtoffer van bedrog
en misleiding)

Een historische zedenroman
van Batavia, door

A. Th. MANUSAMA

Een „uitgestorven“ boek, door
Tong-Tong opnieuw uitgegeven
in beperkte oplage,
uitsluitend voor abonnees van dit
blad.

Typografisch uitstekend verzorgd,
gellustreerd, in pocket-vorm

f 2,50

Een zeldzaam juweel in iedere Indische boekenkast. Bestelt en gireert tijdig.

(Hierna op komst: „De schoonste
triumf van een Indo-detective“)

SHELL -

UW VRIEND LANGS

DE WEG

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Hawaii . . . een toekomst voor de Indische Nederlander?

formis (gas of elektrisch) met oven, televisie radio. Dat zijn zo „musts“, en dus op afbetaling, en 2-3 jaren kun je je niet roeren vanwege de schuld. Als die 3 jaren om zijn, dan moet je toch broodnodig de nieuwste apparaten hebben, want je burens hebben die en je kunt niet minder zijn dan de burens. En dan zit je weer in de schuld. Natuurlijk hoef je je niet te schikken naar deze typisch Amerikaanse opvattingen, maar het zijn er slechts een paar, die daar de fut toe hebben. Resultaat is: moeder moet ook gaan werken. Als schoonmaakster, winkeljuffrouw, etc. (Niemand kijkt hier overigens neer op eerlijk werk, n'importe welk soort. Al was het putjes-scheppen. Dat is een goede zijde van het leven hier.) De kinderen zijn de dupe. Die worden aan zichzelf over gelaten (om 2.30 of 3 uur zijn de scholen hier afgelopen en zaterdag is er geen school), en groeien dus op tot galg en rad. Het is heus geen wonder dat de jeugd criminaliteit hier zo schrikbarend is! Als moeder dan thuis komt, is ze zo bek-af, maar... het huiswerk moet gedaan etc. Bediendes? Een dienstbode kost je hier al gauw een \$ 120.00 per maand, met vrije kost en inwoning en de week-ends vrij. Dus niet iets voor een immigrant.

Scholen?... Allerberoerdt. Het onderwijs is uitzonderlijk slecht op de public schools. De private schools zijn beter over het algemeen, maar die kosten dan ook een \$ 300.00 per jaar voor de Lagere, een \$ 500.00 tot \$ 900.00 per jaar voor de High School (en een schooljaar is hier 9 maanden). Doordat de scholen zo slecht zijn, hebben de diploma's (zelfs van de High School) vrijwel geen waarde en men moet daarna zich op speciale scholen of de Universiteit gaan bekwalen. Dit kost ook geld! Dit is dus een punt, dat wel degelijk goed overdacht moet worden, voor een besluit tot emigratie gevat wordt.

Om dan deze krabbel, die uiteraard zeer onvolledig is te beëindigen. Voor goed geschoolde technici en handwerklieden zijn de mogelijkheden goed, al liggen ze niet voor het opscheppen. *Ongevoelden moeten niet komen.* Verder moet men bereid zijn hard, heel hard te werken, en er geen bezwaar tegen hebben ongezouten uitgeveterd te worden door een Japanse, Phillipijnse, e.d. voorman. Men is geen toean besar hier. En U kunt eventueel beginnen als vuilnisman, ook al heeft U de prachtigste diploma's (die hier weinig of geen waarde hebben). Kent U uw vak, werkt U hard, laat U zich niet op uw „meneer zijn“ voorstaan, dan komt U er wel, *maar het kan tijd kosten.* De eerste 2, 3 jaren zijn voor de immigrant altijd heel erg moeilijk. *Het is sterk af te raden om zonder sponsor te komen,* tenzij U zich minstens een half jaar weet te bedruipen. Een kerk als sponsor achter U is een geweldige hulp in het begin. *Bebeers het Engels, vooral het vak-Engels,* dat is zeer voornaam. Weest zuinig, geen kankerbaar en laat de moed niet zakken. En bedenk goed: *U moet nu leven maken.* Een ander doet het niet voor U. Vooral: weest geen opschepper. Dat wordt hier niet geapprecieerd. Wilt U ook vroeger geweest mocht zijn, dat heeft hier nu geen waarde. *Hier, op dit ogenblik, is alles, was geld, en niets meer.* Houdt voor ogen, dat het leven hier schandalig duur is, dat U hier op een eiland zit, ver van het vaste land, en dat het een \$ 150.00 per man kost om naar het vaste land te komen, mocht U dat willen en daar uw geluk te beproeven, als het hier niet zou lukken. Dat is een hoop geld. *Overschat jezelf niet. En zorg op zijn minst een paar honderd dollar achter de hand te hebben, als U hier komt.* Die hebt U hard nodig.

Wel, heeft U dit alles, heeft U de fut om teleurstellingen het hoofd te bieden, heeft U de *kaude* va uw vak, bent U bereid zich aan te passen (en dat valt om de dooie dood niet mee!), bent U bereid zich halfdood te werken, dan staat Hawaii voor U open en geeft U een goede kans (*maar geen zekerheid!*) Maar anders bent U gedoemd een mislukking te worden, en nog eens, er zijn geen sociale voorzieningen te vergelijken met die in Holland, om mislukkelingen „op te vangen“. Mislukt hier betekent inderdaad *mislukt*, en dat is geen grapje.

PROF. DR. P. B. VAN WEELE
University of Hawaii

BOLS

voor
de man
met
de fijne
neus!

H. VAN KRALINGEN

VERHUIZINGEN
INTERNATIONAAL
MEUBELTRANSPORT
VERPAKKINGEN

Komeetweg 17 — Den Haag
Telefoon 39-47 85 - 72 04 23

HET BESTE en VOORDELIGSTE
ADRES voor U is:

PESSERS Herenkleding

Beeklaan 240a, tel. 320963, Den Haag.
Te bereiken met tramlijnen 2, 5 en 12,
halte hoek Weimarstraat.
„BAJARAN GAMPANG“

Speciale Levensverzekeringstarieven
voor Ambtenaren

Assurantie-kantoor „Meer en Bosch“

Kantoor: Parkstraat 6, Den Haag
Telefoon 639945/4 232
Privé: Pinksterbloemplein 35, Den Haag
Telefoon 360082 tot 9.45 uur v.m.

n.v. Gaskolectra

Haarden, Kachels, Gasfornuizen,
Comforen, Wasmachines, Centrifuges,
Koelkasten, Radio's, T.V.'s.
Complete Woning-Stoffering.

BELANGRIJK IN PRIJS VERLAAGD!

Nikola Drakulic

BALI

Een prachtig fotoboek, dat dit
wondere eiland van tempels en
paleizen, dans en muziek, goden
en demonen voor ons doet leven.

NU f 4.75.

Dr. H. J. de Graaf Geschiedenis van Indonesië

Een goedgeschreven geschiedenis,
prachtig geïllustreerd met platen
en foto's voorzien van kaarten
en... prettig verteld.

NU f 7.50.

Verkrijgbaar bij:
UW Boekhandelaar
PAAGMAN
Fredr. Hendriklaan 217B, Den
Haag, Tel. 543700, Giro 185783

Logeren in Den Haag? ?

dan natuurlijk bij

hotel „ardjoena“

Moderne kamers, prima service, prettige
sfeer. Iedere kamer EIGEN douche-cel
In iedere kamer warm- en koud stromend
water

Groot Hertoginnelaan 205
Tel. 070/390324

Haute Coiffure

SALON „ALICE“

Aart v. d. Goesstraat 44 - Tel. 54 39 39
Mevr. A. S. Fuglistahler
(doeloe Bandoeng)

Te bereiken: bus 21, 1. 15. Tram 10,
11, 14, 7.

adverteer in Tong Tong

SHOWROOMS:
Keizersgracht 486
b/d Leidsestraat, Tel. 32716
en 243772

Filiaal: Hemonystr. 52/54
Tel. 717904 & 722331

Contactpersoon:
Hr. F. S. Chin
Frans Halsstraat 8
Amsterdam, Tel. 732456

**Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.**

**Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alléén
bij vooruitbetaling.**

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is: Rudolf van Haack (Si Dolph), Job, de Wittstraat 50b, tel. 01898-5550.

Een blijvende herinnering: IND. LANDSCHAPPEN OP DOEK, sawahs-bergen-flamboyant, enz. 90 x 45; f 15.—, kleiner f 10.—. Oosterse Kunst „AURORA”, Anna Paulownastraat 3, Den Haag.

GEVRAAGD: 8-delige Encyclopaedie van Nederl.-Indië. Brieven No. 1539.

WONINGRUIL: Aangeb. in Rotterdam (Zuidewijk) 3 of 4 k.-woning in goede buurt. Gevr. in Den Haag 4-k.-woning, liefst ook nieuwbouw. Brieven onder No. 1537 T.T.

HUISHOUDSTER GEVRAAGD, boven 40 jaar in klein moederloos gezin, omgeving Haarlem. Brieven Mevr. C. van Munster, Waalstraat 71, 1e etage, Amsterdam-Z., of telefoon Amsterdam 71.17.01.

AANGEB ruime zit-slaapkamer met voll. pension bij Ind. fam. in Amstelveen. Brieven No. 1538.

ADRES GEVR. v. Majoor Brouwer, chef M.P. Batavia 1946/47. Kantoor Koningspl. O. door v. Maarseveen i.v.m. voor vrager iets belangrijks. Kosten zullen p.o. worden vergoed. Brieven No. 1541.

„WELKOM” Op onze GEZELLIGE CONTACTAVOND (muziek, zang, film over Amerika). Wilt U uw familie bezoeken in Amerika? Café Restaurant DEN HOUT Bezuidenhoutseweg 11 (bij Staats Spoor). Voor leden en niet leden van „UIT EN THUIS” DONDERDAG 5 APRIL, 8 uur 's-avonds, Entree 45 cent.

TE KOOP: Indische Schilderijen (olieverf) van „Olga Werdmüller” bij Fa. Maarseveen, L. v. Nw. O. Indië 19, Den Haag.

MAH-JONG club te Utrecht zoekt nog ENKELE LEDEN, ook beginners. Speelt maandagavonds. Br. no. A-2102, Adv. Bur. ALTA, Utrecht.

TH. v. SOEST, Keizersgracht 505, Amsterdam. KOOPT BOEKEN OVER INDIE (onverschillig welke taal en onderwerp).

BUITENKANS v. gep. echtp. om goedk. in SUB-TROPISCH klim, te wonen. TE HUUR vanaf 1 sept. v. een jaar ev. langer. 3-kmr.-huis m. badk. etc. geh. gemeubil. met pracht uitz. te San Remo, voor f 120.— p. mnd. Brieven C.P. 227, San Remo, Italië.

TE KOOP: 2 Basalma-schilderijen. „Sawahs bij Lembang” f 65.— en „Kali gezicht” f 35.—. De Ruwiellaan 18, Amstelveen.

Hai Bangsakoe, tolonglah akoe Indo 40 jr. werkz. bij Shell-Pernis zou gaarne opgenomen worden bij Indische familie. Brieven: J. C. Bos, Pieinweg 60D, Rotterdam 21.

IND. DAME te A'dam b.z.a. als hulp i.d. huish. bij Ind. gezin m.kl. kind. op weekends. Enkel tegen vergoeding reiskosten. Brieven No. 1542.

„WELKOM” GEZELLIGE CONTACTAVOND. Voor leden en niet-leden van „UIT EN THUIS”. Muziek Zang en FILM OVER AMERIKA. WILT U UW FAMILIE BEZOEKEN IN AMERIKA? Café Restaurant DEN HOUT, Bezuidenhoutseweg 11. (bij Staats-Spoor) Entree 45 cent. Donderdag 5 april, 8 uur 's-avonds.

VERRAS uw familie m.e. olieverf schilderij van HUN huis in de kota of pondok in de bergen. Een duidelijke zwart-wit foto is voldoende. Tevens schilderijen, pastels en tekeningen. 's-avonds of na afspraak te bez. Y. Noordam-Weygers, 1e v. Swindenstr. 34^B Amsterdam.

GEVRAAGD; Grote kamer (Leeg of gestoffeerd) in Den Haag, parterre, liefst achterkamer op tuin uitkomend. Brieven No. 1545.

Alleenstaande vrouw 53 jaar, wed., P.G., zoekt gerieflijke GESTOFF. KAMER met gebruik v. keuken, liefst te Hilversum. Brieven No. 1544.

GEVRAAGD

voor directe indiensttreding Dame of Heer (ind.) volkomen op de hoogte van

MASSAFABRIKAGE van INDISCHE BOEMBOES

In Den Haag, prettige werkkring met Ind. personeel. Brieven onder No. 1543.

DOE HET ZELF MET ONS ADVIES

GEBR. GAAL

- HISTOR. KLEURLAKKEN
- R & D BEHANGSELS
- WONINGTEXTIEL
- LUXAFLEX ZONWERINGEN

Fabrenbeitstraat — DEN HAAG
Hoek Copernicusstraat - TEL. 63.24.48

GEVRAAGD,

dame,

representatief. Voor verkoop showroom en administratie, van 10 tot 16 uur. Brieven met foto en opgave referenties onder no. 1540, bureau van dit blad.

restaurant wijnants

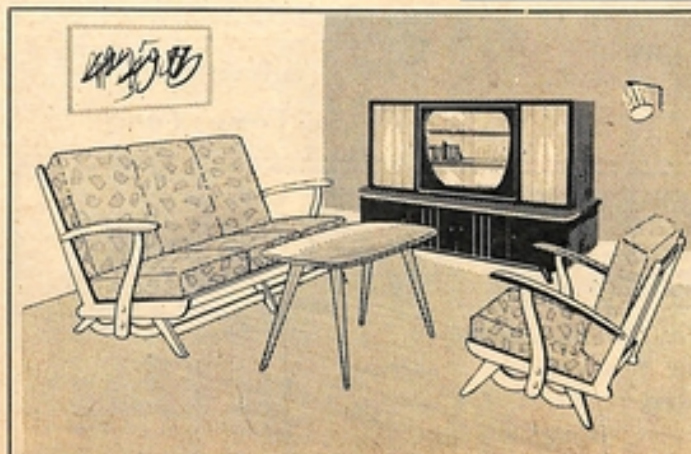
v/h Cecil

Hollandse en Indische keuken

Hoogstraat 12 - Den Haag - Tel. 115300

Dir. M. WIJNANDS

v/h Grand Hotel, Makassar

BANKSTELLEN

met losse kussens, praktisch en comfortabel in blank, noten en teak, bekleding naar keuze, v.a. f. 370.—
bijpassende salontafels v.a. f. 42.50
salonkasten v.a. f. 315.—

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij
JAN RIJPSTRA N.V.

complete woninginrichting - dames-heren-kinderkleding
haarden en elektrische huishoudelijke apparaten

de constant rebecquestraat 5-49 - den haag - telef. 333577

NJANG PALING BAIK

**VAN NELLE'S
SHAGTABAK "THE RISING HOPE"**

*Sekali Van Nelle
Tetap Van Nelle!*

Fonteyn
 1/2 te DJOKJA & Co

Vlamingstr. 5 - Den Haag - Tel. 11.66.77
 22 krt. GOUDEN ARMBANDEN,
 BRILLANTEN OORKNOPPEN 22
 krt. goud, vanaf f 185.-.
 22 krt. GOUDEN TROUWRIN-
 GEN.

Wie
AMSTEL
 drinkt...
 doet zó

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
 met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Activeer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter! Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitamines - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₃ zijn verrijkend toegevoegd. Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en... aktiever!

AKTIEF CAPSULES

Per
 flacon **3.90**

Wilt U intens genieten . . .

van een „Werkelijke” Rijsttafel of van onze befaamde Primeur „Nassi Rames”?

Bezoekt dan het bekende Indische Restaurant van

Tante Truus en Paatje Restaurant „Oud Indië”

Lange Houtstraat 4 - Den Haag - Telefoon 639752

VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS”

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per

LOFTLEIDER
 ICELANDIC AIRLINES

De maatschappij
 met de
 laagste tarieven.

AMSTERDAM-NEW YORK retour
 via Reykjavik

1289.-

ALLEEN
 VOOR
 ECHT-
 PAREN

LUXEMBOURG-NEW YORK retour
 via Reykjavik

1168.-

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route

Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.

In 1962... naar Amerika
 „ONDER ONS IN GROEPSVERBODEN”

Vraagt inlichtingen bij Mevr. M. W. Beckel-Beiten,
 Van Aerssenstr. 217. Den Haag

Laat U verwennen.
 Gun Uzelf
 een sprookje.

**VLIEG NU
 BETAAL
 LATER**

